

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Заједнички програм за инклузију ромске деце и деце
из осетљивих група у образовање

Примери добре праксе из организаација Црвеног крста

2018. године

Садржај

Увод.....	3
Црвени крст Алексинац	5
Црвени крст Аранђеловац	6
Црвени крст Бајина Башта	7
Црвени крст Баточина	9
Црвени крст Бела Црква	10
Црвени крст Бољевац	11
Црвени крст Чачак	12
Црвени крст Ћићевац.....	13
Црвени крст Ћуприја	14
Црвени крст Чукарица.....	15
Црвени крст Гаџин Хан.....	16
Црвени крст Ириг	18
Црвени крст Ивањица	19
Црвени крст Кањижа.....	21
Црвени крст Књажевац.....	22
Црвени крст Ковин	23
Црвени крст Крагујевац	24
Црвени крст Краљево	25
Црвени крст Кула.....	26
Црвени крст Мерошина	28
Црвени крст Младеновац.....	29
Црвени крст Нови Пазар	30
Црвени крст Нови Београд	31
Црвени крст Нови Сад.....	33
Црвени крст Палилула	34
Црвени крст Параћин.....	36
Црвени крст Пожаревац	37
Црвени крст Прокупље	38

Црвени крст Рашка	39
Црвени крст Рума	40
Црвени крст Сента	42
Црвени крст Шид.....	43
Црвени крст Смедерево.....	45
Црвени крст Сомбор	46
Црвени крст Стари град	48
Црвени крст Свилајнац	49
Црвени крст Трстеник	50
Црвени крст Тутин	51
Црвени крст Велика Плана	52
Црвени крст Врање	53
Црвени крст Врбас.....	54
Црвени крст Вршац	55
Црвени крст Зајечар	56
Црвени крст Зрењанин	57

Увод

Црвени крст Србије је од 2002. до средине 2018. године спроводио програм подршке деци из осетљивих група, *Заједнички програм за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група у образовање*, уз подршку Швајцарске агенције за развој и сарадњу, Међународне федерације друштава Црвеног крста и Црвеног полумесеца, данског Црвеног крста, шпанског Црвеног крста и белгијског Црвеног крста. Овај програм се спроводио у 53 средине у Србији обухватајући више од 30.000 корисника, деце из осетљивих група и њихових родитеља.

Основни циљ овог пројекта био је укључивање деце из осетљивих група у образовни систем, доприносећи испуњавању циљева који су у складу са Стратегијом за развој образовања у Србији до 2020. године, као и циљева из документа Србија 2020:

- Универзална доступност предшколском образовању: до 2020. године сва деца узраста од 4 до 5,5 година биће обухваћена бесплатним, квалитетним, полудневним предшколским програмима, а сва деца узраста од 5,5 до 6,5 година биће обухваћена припремним предшколским програмом.
- Унапређење примене инклузивне праксе у образовању.

Током имплементације пројекта Црвени крст Србије допринео је да се више од 25.000 корисника укључи у образовни систем и заврши основну школу. Пројекат се реализовао кроз три компоненте:

- Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању узраста од 4 до 14 година;
- Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју од 7 до 14 година;
- Промоција хуманих вредности са ученицима основних школа узраста од 7 до 11 година.

Реализација пројекта у оквиру ове три компоненте допринела је да се одговори на потребе деце из осетљивих група за подршком у образовању, као и да се, кроз рад са њиховим вршњацима у оквиру програма *Промоција хуманих вредности* подстакне развој атмосфере сарадње и прихватања различитости.

Активности пројекта допринеле су већем степену укључивања ромске деце и деце са сметњама у развоју у школу и смањењу напуштања школе, подршци психо-социјалном развоју деце, развијању толеранције за боље прихватање ромске популације и деце и младих особа са сметњама у развоју кроз промовисање хуманих вредности.

Основна карактеристика овог програма је одговарање на стварне потребе корисника, па су активности биле довољно флексибилне и прилагодљиве условима локалне заједнице. Евалуације које су спроведене током периода реализације активности су потврдиле да је пројекат имао утицај на образовна постигнућа циљних група, као и на позитивну промену ставова на локалном нивоу где је достигао признање и у неколико средина институционализацију активности.

Резултати које је овај програм постигао нису видљиви само у обухвату деце већ и у дефинисању модела њиховог укључивања у локалну заједницу и модела који је мобилишу да сопственим капацитетима подржи најугроженије. Ова збирка примера добре праксе из 43 организације Црвеног крста у градовима и општинама представља активности и иницијативе које су настале током година реализације Заједничког програма за инклузију, а које илуструју начине на који је локална заједница активно учествовала у подршци деци и породицама из осетљивих група. Управо учешће локалне заједнице и њени одрживи модели подршке су најзначајнији резултат Заједничког

програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група. Ова збирка приказује изграђене ресурсе на нивоу локалне заједнице за заједнички наставак подршке деци и породицама из осетљивих група по повлачењу донатора након маја 2018. године.

Примери добре праксе првенствено представљају моделе који су формиран у организацијама Црвеног крста у оквиру подршке ромској деци, деци из сиромашних средина и деци са сметњама у развоју.

Сви примери добре праксе су припремљени од стране координатора програма у организацијама Црвеног крста у градовима и општинама које су програм спроводиле, а обједињени су на нивоу седишта Црвеног крста Србије.

Црвени крст Алексинац

Сарадња партнера на локалном нивоу доприноси укључивању

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално-угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 35

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

српског језика и обогаћивање речника, као и развој самопоуздања и стварања позитивне слике о себи кроз разне игралике активности које су доприносиле да деца лакше одговоре захтевима предшколских установа и основних школа. Да би остварили циљеве програма у Алексинцу организоване су различите активности у Црвеном крсту, али и ван његових просторија, како би деца имала што више прилика за дружење како са вршњацима, тако и са одраслима. Организоване су различите едукативне и игралике активности са вршњацима која су већ укључена у предшколску установу и школу као и заједничке активности у заједници као што су одлазак у биоскоп, позориште, изложбе и слично. Значајну подршку у оваквом приступу реализацији програма дала је предшколска установа "Лане" у Алексинцу. Сваке године током реализације пројекта предшколска установа "Лане" је отварала врата деци из осетљивих група како би се деца упознала са простором

и особљем предшколске установе и тиме се лакше прилагодила вртићу који су касније редовно похађали. Заједничке активности партнера на локалном нивоу су допринеле напретку у укључивању ромске деце и деце из осетљивих група у предшколску установу и школу, али се кроз праксу показало да је подршка деци и породицама из осетљивих група и даље потребна како би се родитељи подржали у процесу васпитања и образовања своје деце и укључивања у образовни систем, а деца лакше прилагодила захтевима образовне установе и била прихваћена од стране својих вршњака.

Црвени крст Аранђеловац

Нови облици подршке деци и младима са сметњама у развоју

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: деца са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 19

Црвени крст Аранђеловац је у оквиру *Заједничког пројекта за инклузију* реализовао компоненту подршке деци и младима са сметњама у развоју у партнерству са основном школом "Милош Обреновић", Коњичким клубом Аранђеловац и удружењем "Тон по тон". У оквиру ове компоненте, поред многобројних активности које смо примењивали, оно шта смо сматрали посебно значајним су активности у оквиру музикотерапије и хипотерапије коју су организовали едуковани терапеути.

Ове активности су примењиване наизменично у зависности од временских прилика. У зимском периоду, деца су ишла на музикотерапију која се одржавала у просторијама школе или удружења "Тон по тон", а у летњем на хипотерапију у коњичком клубу.

Музикотерапија је психотерапијска техника, скуп метода у којима музика или звук служе као основно средство успостављања комуникације са дететом. Употребљава се у превентивне, дијагностичке и терапијске сврхе, као и за стимулацију психофизичког и духовног развоја. Примењује је едуковани музикотерапеут, у нашем случају професор клавира и изводи се у опремљеном простору. Кроз праксу се показало да музика има повољан утицај на особе на које делује: слушањем, учешћем и стварањем звука. Ефекат слушања музике је побољшавало пажњу, одржавало интересовање, утицало на расположење, кроз умиривање и пражњење емоционалних набоја и ослобађањем вишака енергије. Ефекат учешћем,

групно певање, утицало је позитивно развијајући смисао за заједништво. Ефекат стварањем звука повећава личну срећу способношћу да се задовоље други, формира самопоштовање и осећање за успех.

Хипотерапија је физикална, окупациона и логопедска стратегија лечења особа са инвалидитетом која користи коњски покрет за постизање функционалних циљева. Хипотерапија значи лечење уз помоћ коња и односи се на употребу тродимензионалног начина кретања коња као средства лечења особа са функционалним

ограничењима, неуромоторним и сензорним дисфункцијама. Спроводи га физиотерапеут, радни терапеут и дефектолог са завршеном посебном обуком из хипотерапије. Хипотерапија даје прилику за интеракцију са животињама кроз коју се долази до нових искустава, стимулишу се чула, истражују нове текстуре и мириси. Коњски покрет нуди добро модулисане сензорне стимулације вестибуларног, проприоцептивног, тактилног и визуелног система, доприноси да јахач заборави на болове и свакодневну борбу коју доноси живот са инвалидитетом, шали се и смеје и осети слободно и поносно. Кроз реализацију смо увидели да хипотерапија доприноси подизању самопоуздања, децу учи љубави према животињама, интеракцији, социјализацији и развија пријатељске односе. Доказано је да хипотерапија има позитвно деловање и на учење, моторно планирање, побољшање координације око-шака, видне и просторне перцепције. Родитељи и деца су задовољни начином рада и ове радионице су биле врло посећене.

Црвени крст Бајина Башта

Допринос пројекта стварању локалних иницијатива

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 35

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

Удружење деце са сметњама у развоју и њихових родитеља основано је 21. 7. 2006. године, као резултат сарадње различитих актера у оквиру *Заједничког програма за инклузију*, компоненте "Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју" коју је реализовао Црвени крст Бајина Башта. Назив овог удружења првобитно је био "И МИ ПОСТОЈИМО". Разлог његовог оснивања је препозната потреба за удруживањем особа са сметњама у развоју у циљу

одрживости пројекта, као и идентификовању потреба деце са сметњама у развоју и њихових породица. Циљ рада Удружења је пружање свих видова психосоцијалне помоћи деци и омладини са инвалидитетом, а уједно и њиховим породицама, као и развој социјалних услуга. Од оснивања, Удружење и Црвени крст Бајина Башта у партнерству реализују активности Заједничког пројекта за инклузију.

Први организован рад за подршку деци и младима са сметњама у развоју и инвалидитетом, у нашем граду започео је у првој половини 2004. године. Од 2004. реализују се мануелне, едукативне и педагошко-психолошке радионице у просторијама Црвеног крста у оквиру пројекта подршке особама са

сметњама у развоју. Специјално одељење за децу са тешкоћама у интелектуалном развоју у ОШ "Свети Сава" отворено је 2005. године. Континуирано су се спроводили индивидуални третмани од стране олигофренолога, логопеда и специјалног педагога са децом са проблемима у понашању,

говору, са децом са сметњама и ометеношћу у развоју и са децом са тешкоћама у учењу. Данас, захваљујући континуираном, организованом и квалитетном раду Удружења, као и доброј умрежености свих актера на локалном нивоу чему је допринео *Заједнички програм за инклузију*, као и стручних лица који помажу удружење, расте број активности које су намењене особама са инвалидитетом у општини. Од 2011. године, а у оквиру нове фазе Заједничког програма за

инклузију Црвени крст Бајина Башта и удружење "И МИ ПОСТОЈИМО" у партнерству реализују бројне едукативне, али и социо-инклузивне активности пројекта, а неки од примера су камп за децу и младе са сметњама у развоју у Заовинама који се реализовао од 2010. године као и бројне екскурзије по Србији, а током 2014. и 2015. године одлазак на море у Добре Воде, Црна Гора. Континуирано се бавимо негом, заштитом, васпитањем и образовањем деце са сметњама у развоју, као и оспособљавањем за рад и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом. Четири корисника Удружења запослена су у Комуналном предузећу, ОШ "Свети Сава" и локалној самоуправи, а 4 особе са инвалидитетом тренутно су запослене преко конкурса Јавни радови Националне службе за запошљавање.

Одрживост активности *Заједничког програма за инклузију* се управо види у активностима Удружења "И МИ ПОСТОЈИМО". Од средине 2016. године Удружење поново има свој простор у оквиру простора Црвеног крста Бајина Башта. Највеће достигнуће Удружења је успостављање услуге Дневног боравка за децу и омладину са сметњама у развоју. Услуге удружења, у односу на потребу за одређеном подршком користи 41 особа са инвалидитетом, деца и омладина са сметњама у развоју, као и њихови родитељи, старатељи и хранитељи, а и остали чланови породице, односно браћа и сестре. Данас удружење броји 102 члана, 41 директног корисника (деца, омладина и одрасле особе са инвалидитетом) и 61 индиректног корисника (родитељи, старатељи, хранитељи).

Црвени крст Баточина

Учење о хуманости и солидарности

Почетак реализације: 2005.

Циљна група: ромска деца, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом
Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 15

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Црвени крст Баточина је од 2005. године у оквиру *Заједничког програма за инклузију* реализовао компоненту програма намењену деци са сметњама у развоју. Активностима програма је било обухваћено 172 деце која су била укључена у систем образовања. Активности су се реализовале у просторијама Црвеног крста Баточине два пута недељно са циљем да се деца подрже да остану у образовном систему кроз помоћ у изради домаћих задатака и решавању изазова са којима

се деца сусрећу у појединачним предметима. Активности са децом су се реализовале кроз радионице, а пре свега едукативне где су деца учила кроз игру, здравствено превентивне и креативне у којима су стицали неопходна знања и вештине и развијали другарство. Радионице за децу узраста од 7 до 11 година је спроводио радионичар – учитељ у сарадњи са координатором, секретаром Црвеног крста и волонтерима. Активности су представљале велику подршку породицама чија деца нису до тада била обухваћена образовним системом или су имала тешкоће у савладавању градива. Значајно је да је програм подршке деци са сметњама у развоју био потпуно интегрисан у програмски оквир Црвеног крста Баточина где су традиционалне активности са подмлатком и омладином Црвеног крста увек имале за циљ да обезбеде равноправно учешће деце са сметњама у развоју као и да подстакну децу и младе да својим учешћем подрже своје вршњаке из осетљивих група. Један од примера тих активности је реализација манифестације "Трка за срећније детињство" чијој успешној реализацији је управо допринео подмладак Црвеног крста ОШ "Свети Сава" у Баточини. Средства која се прикупљају кроз куповину стартних бројева за учешће у трци су управо коришћена за побољшање социјално – материјалног положаја деце и младих из сиромашних породица.

Пројекат који је реализовао Црвени крст Баточина са локалним партнерима: основном школом, Центром за социјални рад, здравственом установом и локалном самоуправом је управо допринео свом основном циљу да допринесе да се деца са сметњама у развоју укључе у живот заједнице, да се подигне свест заједнице о проблемима са којима се ова деца и породице свакодневно сусрећу као и да се заједница мобилише да сопственим учешћем допринесе унапређењу положаја особа са сметњама у развоју.

Црвени крст Бела Црква

Пројекат "Инклузивни паркић"

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 35

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

Црвени крст Бела Црква је реализовао Заједнички програм за инклузију од 2003. године кроз обе компоненте намењене ромској деци и деци из осетљивих група, као и деци са сметњама у развоју. Компоненту програма намењену деци и младима са сметњама у развоју Црвени крст је реализовао у сарадњи са Друштвом за ментално недовољно развијене особе, које у Белој Цркви ради од 1999. године. Сарадња између Црвеног крста и Удружења је допринела међусобном развоју капацитета и проширењу делокруг

рада самог удружења. Много је разних пројеката и активности, које смо у овом дугом периоду реализовали, а посебно бисмо издвојили "Инклузивни паркић", који смо направили поред једног од објеката наше предшколске установе. У сарадњи са локалном самоуправом, у паркићу, у самом центру града, отворен је наш "Инклузивни паркић" који се састоји од десетак справа, које су од

дрвета и не нарушавају природан изглед парка. У овом "Инклузивном паркићу", се играју сва деца што доприноси да се деца са сметњама у развоју играју заједно са својим вршњацима и тако створи непосредан и свакодневан контакт све деце. Желимо да нагласимо да је "Инклузивни паркић" одиграо велику улогу у укључивању деце са

сметњама у развоју у свакодневни живот која су постала много видљивија, а њихово појављивање је у нашој средини постало потпуно нормално. Наше "групно" појављивање у "Инклузивном паркићу", али и у кафићима, пицеријама, на плажи, као и на свим осталим местима у граду је допринело да се и сама деца са сметњама у развоју и њихове породице охрабре да излазе и укључе у живот заједнице. Захваљујући *Заједничком програму за инклузију* резултати остварени у Белој Цркви остаће веома видљиви у локалној заједници.

Црвени крст Бољевац

Сарадња са предшколском установом за већи обухват деце

Почетак реализације 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 35

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

Црвени крст Бољевац реализује Заједнички програм за инклузију кроз компоненту "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању" у сарадњи са Предшколском установом "Наша радост" у Бољевцу. Током свих претходних година, стални партнери Црвеном крсту у остваривању циљева програма су били и Дом здравља у Бољевцу, посебно патронажна, педијатријска и стоматолошка служба, Културни центар, Спортски савез, Центар за социјални рад, Локална

самоуправа и Основна школа. Деца су била укључена у реализацију свих активности које Црвени крст Бољевац реализује. Партнери на локалном нивоу су у оквиру својих области рада доприносиле обогаћивању активности и подршци деце из осетљивих група. Док је предшколска установа у складу са својим делокругом укључивала сву децу у редовне активности предшколског образовања, спортске активности са децом реализовале су се у сарадњи са Спортским савезом, а активности везане за здравље и здраве стилове живота реализовали су стручњаци из здравствене установе.

Омогућено је да деца посећују лекаре и стоматологе за систематске прегледе, а културни центар је омогућавао да деца учествују у културном животу заједнице. Црвени крст је поред координирања целокупних активности на локалном нивоу својим програмима обогаћивао целокупан приступ васпитању и образовању деце и младима из осетљивих група. Кроз едукативне програме развијене за ову узрасну групу деца су учила о првој помоћи, како се заштити од несрећа у кући или у предшколској установи, како се заштити од трговине људима и сл. Кроз ове активности је прошло више од од 200 деце, а реализацију је помогло више од 20 волонтера Црвеног крста.

Активности партнера у оквиру *Заједничког програма за инклузију* су допринеле јачању улоге и позиције не само организације Црвеног крста у локалној средини већ и осталих партнера чија се видљивост и присутност у заједници за добробит деце из осетљивих група повећала. Овакав модел партнерства на локалном нивоу отвара врата ка новим идејама и заједничким пројектима посебно уз разумевање локалне самоуправе, која подржава активности које реализујемо у локалној заједници.

Црвени крст Чачак

Заједничке активности родитеља и деце

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

У Црвеном крсту Чачак, реализује се компонента "Подршка ромској и деци из осетљивих група у образовању", у коју су укључена деца основношколског узраста. Током рада са децом родила се потреба за активнијим укључивањем родитеља кроз заједничке активности родитеља и деце са циљем оснаживања родитеља за подршку деци у образовном процесу. Са друге стране, поверење родитеља и њихова укљученост у раду је од великог значаја за редовност деце у

похађању активности подршке. Један од примера заједничких активности родитеља и деце је радионица *Коришћење предмета и украшавање* коју смо најчешће реализовали у летњем периоду када деца нису имала школских обавеза и активности су биле усмерене на подстицање сарадње између деце и родитеља као и припрему родитеља за укључивање у образовање своје деце. Радионица *Коришћење предмета и украшавање* се спроводи тако што деца и родитељи уз помоћ коришћених и распарених чаша праве свећњаке и пехаре. Радионица се реализује кроз две сегмента, где у првом сегменту родитељи кроз рад са различитим предметима које различито обликују, разговарају са стручњацима на различите теме које се односе на подршку васпитању деце и младих као и проблемима са којима се родитељи

свакодневно сусрећу. Истовремено деца са другим водитељем израђују украсе цртајући или користећи колаж папир за предмете који родитељи сачине. Готове производе родитељи и деца су заједно украшавали. Производи су представљани локалним донаторима као један од резултата креативног рада у оквиру *Заједничког програма за инклузију*. Радионица је имала јако добре ефекте на децу и на родитеље, те нам је била део програмског оквира сваког образовног циклуса.

Црвени крст Ћићевац

Манифестација "Имамо право да живимо здраво"

Почетак реализације: 2007.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 80

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 30

Црвени крст у Ћићевац од 2007. године у оквиру *Заједничког програма за инклузију*, реализује манифестацију "Имамо право да живимо здраво". Програм вишедневне манифестације осмислили су млади волонтери који се у Црвеном крсту баве различитим активностима, са циљем да се у летњем периоду, када су деца на школском распусту, окупе на спортском терену и у дворишту Црвеног крста и да масовно учествују у спортским и забавним активностима.

Као посебни циљеви издвојили су се: окупљање већег

броја деце различитог узраста, организовање више активности истовремено, подстицање учесника на размишљање о добром и лошем, подстицање деце на развијање здравих стилова живота. Манифестација је првобитно имала спортски карактер такмичење у старим, заборављеним дисциплинама и низ других занимљивих игара, уз обавезно послужење учесника воћем. Како су

године пролазиле волонтери су постали све креативнији, па је манифестација и дуже трајала и имала све већи број садржаја. Тако су настале и еколошке радионице на којима се радила рециклажа различитог материјала (прављене су кућице за птице, корпице за аранжирање сувог цвећа), затим радионице

очувања животне средине са позоришном представом коју припремају волонтери и која шаље поруку о важности очувања животне средине. Последњих година у програму манифестације су и ликовне радионице на тему здравих стилова живота и програма Промоција хуманих вредности, нарочито тема везана за толеранцију и ненасилно решавање сукоба, као и радионице из програма Борба против трговине људима. Све активности осмишљавају и комплетно воде млади волонтери. Учесници манифестације су деца свих узраста из свих средина, од најмлађих до средњошколаца, као и родитељи деце и чланови подмлатка Црвеног крста Ћићевац. Манифестација је отвореног типа, деца се прикључују спонтано и излазе из активности по својој жељи. У активности су обавезно укључени корисници *Заједничког програма за инклузију*, деца и млади са сметњама у развоју, деца из хранитељских породица, деца из ромске популације и других осетљивих група. За њих су посебно

задужени млади волонтери едуковани за рад са децом из осетљивих група. Број учесника се сваке године креће од 170 до 320, зависно од временских услова и заинтересованости деце према игри и активности која се организује. Партнери у реализацији су основне школе и предшколске установе. Сокове и храну обезбеђује Црвени крст, а воће за послужење деце обезбеђују

наши суграђани. Медијско праћење обезбеђује Услужни центар Ћићевац, који за "Ћићевачку хронику" која се реализује на РТК Крушевац, ТВ Михајловић и ТВ Јефимија припрема прилоге који обухватају и искуства учесника. Учесници програма се друже спонтано, нема дискриминације, чак ни када су такмичарске дисциплине у току нема могућности за испољавање агресије. Деца се на овај начин одлично социјализују. Развијају се особине толеранције, заједништва, поштовања различитости, стиче се поверење у организацију и волонтере, уче се животне вештине и учи се правилан начин коришћења слободног времена деце и младих. Научене вештине и потреба да се чува животна средина преносе се и у породицу, а самим тим доноси добробит за читаво друштво.

Црвени крст Ћуприја

Допринос програма Црвеног крста оснаживању деце са сметњама у развоју

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: деца са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 34

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 30

Организација Црвеног крста из Ћуприје је укључена у Заједнички програм за инклузију кроз реализацију компоненте подршка деци и младим особама са сметњама у развоју од октобра 2004. године. Пројекат је од самог почетка реализован у партнерству са ОШ "Вук Караџић" и одељењем ученика са сметњама у развоју које је у саставу ове основне школе. ОШ "Вук Караџић" и њени запослени су били задужени за пружање едукативне подршке деци са сметњама у развоју док је

Црвени крст реализовао програме који су омогућавали да деца уче о првој помоћи, на који начин могу да се заштите од несрећа у кући или у школи и како се заштити од опасности трговине људима. Организација Црвеног крста је координирала целокупни пројекат у Ћуприји и обезбеђивала логистичку подршку. Од почетка пројекта па до данас било је укључено 135 деце са сметњама у развоју као и 170 родитеља. У образовни систем до школске 2017./2018. године било је укључено

93 деце. На основу података које поседујемо добијених од наших бивших корисника, њихових родитеља као и релевантних државних институција и локалних невладиних организација које се баве проблематиком деце и лица са инвалидитетом, запослено је или остварује приходе на различите начине њих 40 који су били укључени у активности Црвеног крста, што представља 29% од укупног броја корисника. Упоређујући са периодом од 1990. до 2004. године када је проценат запослености лица са инвалидитетом на територији Поморавског округа био око 16%, намеће се закључак је да је током реализације пројекта броја запослених лица са инвалидитетом за 13% већи него раније. Од укупног броја запослених њих 28 ради у приватним предузећима,

занатским и трговинско-угоститељским радњама које се налазе на територији свих шест општина Поморавског округа. У локалним јавним предузећима, најчешће јавним комуналним предузећима, водоводу, градској чистоћи и сл., запослено је 12 лица са инвалидитетом. Захваљујући спроведеним пројектним активностима значајно је побољшано психомоторно стање наших корисника, уз много бољу прихваћеност у локалној заједници, унапређена је професионална оријентација и усмеравање корисника за она занимања у којима могу бити успешни у свом будућем послу.

Црвени крст Чукарица

Сарадња кључних институција предуслов за успешну реализацију

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

Црвени крст Чукарица је схватајући значај образовања ромске популације још у септембру 2002. године започео пројекат под називом "Отворени вртић за ромску децу" у Железнику. Уз подршку општине Чукарица која је обезбедила простор и уз сарадњу са удружењем "Ромски живот" основни циљ овог програма је припрема ромске деце за укључивање у образовни систем, а посебни циљеви су социјализација деце, развој говора и говорне културе, схватање почетних математичких

појмова, ликовно и музичко стваралаштво и развијање културних и хигијенских навика. Те године обухваћено је 42 деце са којима је радио један васпитач, два учитеља и социјални радник. Овако конципиран програм реализован је две године. Иако је програм дао солидне резултате искуство је показало да је неопходно веће укључивање школа. Због тога је програм настављен у ОШ "Аца

Милосављевић” у Рушњу. Спровођење програма у школи допринело је бржем прилагођавању деце и њихових родитеља што је довело до скоро стопроцентног уписа полазника вртића у први разред. Општина Чукарица је препознала значај оваквог рада и помогла у уређивању простора, а школа се максимално ангажовала укључивањем учитеља у реализацију програма. Заједничким деловањем Црвеног крста Чукарице, јединице локалне самоуправе и школе постигнут је основни циљ, а то је укључивање ромске деце у образовни систем у највећем проценту и њихова

спремност за квалитетно похађање наставе и усвајање знања. Црвени крст је као носилац програма уводио и нове садржаје за децу и родитеље што су остали партнери у програму здушно подржавали. Излети, летовања, радионице за родитеље, приредбе, подела новогодишњих пакетића, учешће полазника на конкурсима Црвеног крста су само неке од додатних активности. Директор школе је на дневном нивоу укључен у рад, а руководство Градске општине Чукарица је редовно информисано о постигнутим резултатима и врло често посећивало вртић. Оваква сарадња је допринела и праћењу завршетка школовања наших полазника и њихов упис у средње школе. Имајући у виду заинтересованост сва три партнера овај програм је постао изузетно препознатљив у Рушњу, али и на територији целе општине Чукарица па је послужио и као модел за поједине пројекте који су реализовале одређене НВО и Предшколска установа Чукарица.

Црвени крст Гаџин Хан

Ангажовање родитеља у адаптацији простора

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 20

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Црвени крст Гаџин Хан је активности у оквиру *Заједничког програма за инклузију* реализовао са ромском децом и децом из осетљивих група у селима Доње Драговље и касније у Запланској Топоници. У том периоду, када је Црвени крст Гаџин Хан започео са активностима, у селу Доње Драговље није било формираних васпитних група, а у селу Запланска Топоница била је формирана предшколска група. С обзиром да општина Гаџин Хан спада су “старе” општине

где 56% становништва спада у старосну групу преко 50 година и стопом незапослености од преко

40%, активности подрške деци за укључивање у образовни систем су биле врло приваћене у заједници и једне од најзначајнијих. Као партнери у реализацији Предшколска установа је била задужена за организацију васпитног рада са децом и подршку у дидактичком материјалу, а Црвени крст за обезбеђивање ужине за децу. Простор за рад је било потребно додатно прилагодити, а због немогућности додатне подршке за адаптацију простора, у рад на пројекту су се укључили и родитељи деце. Црвени крст је кроз стални контакт са породицама анимирао и мотивисао родитеље да се укључе и учествују у уређењу простора у коме ће боравити деца током рада у програму подршке.

У делу основне школе у Доњем Драговљу Црвени крст је добио простор који школа није користила, а који је било неопходно уређење. Црвени крст је мотивисао родитеље кроз представљање проблем и са предлозима на који начин свако може да допринесе да се поред унутрашњег уређења уреди и део дворишта кроз који се пролазило до улаза у учионицу. Ово је само један од примера на који начин су

родитељи доприносили реализацији програма. Родитељи су били врло мотивисани за даље учешће и у другим активностима које је Црвени крст Гаџин Хан организовао. Када је обезбеђивана одећа и обућа за децу родитељи би заједно са васпитачицом правили појединачне пакете. Организоване су заједничке прославе појединих празника где су родитељи на различите начине учествовали у припреми како хране тако и украса. Циљ ових заједничких активности је био да се допринесе развијању осећаја код родитеља да је простор у коме бораве деца *"нешто заједничко"*, колективни дух да смо у овоме што радимо сви једнаки и равноправни, да се деца укључују и тиме стичу радне навике и осећај да су допринели и да се осећају добро и прихваћено у простору у коме бораве. На овај начин, Црвени крст је допринео да се родитељи зближе, да се развије дух колегијалности и поштовање према ономе што радимо, да стекну поверење и поштовање према организацији Црвеног крста. На крају, све ово је рађено на обострано задовољство и по тврдњама родитеља веома успешно јер су сви полазници нашег пројекта уписани у предшколски програм, први разред и сви су завршили најмање основну школу.

Црвени крст Ириг

Почетни курс за рад на рачунарима

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца из хранитељских породица

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 20

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 18

Црвени крст Ириг је са реализацијом *Заједничког програма за инклузију* започео 2004. године. Захваљујући Црвеном крсту Србије, Црвеном крсту Војводине и општини Ириг, Црвени крст Ириг је програм спроводио у сопствено опремљеном простору, у сарадњи са партнерима и донаторима како на локалном нивоу тако и шире на Републичком нивоу. Црвени крст је у просеку сваке школске године подржавао групу до 20 деце школског узраста ромске популације, деце из социо-економски угрожених породица и хранитељских

породица. Црвени крст је деци пружао подршку у учењу и изради домаћих задатака. Пројектом је укупно било обухваћено 96 деце основно школског узраста који су сви завршили основну школу, уписали неку од средњих школа или завршили занате. Поред свакодневног и редовног посла на пројекту, сваке године смо настојали усвајати нове идеје како би побољшали квалитет и садржаје рада са децом. Једна од таквих активности је била организовање почетног курса за рад на рачунарима у сарадњи са ОШ "Доситеј Обрадовић" из Ирига. Деца су поред програма *MS Word* учила да праве презентације и кратке видео прилоге. Након тога смо уз помоћ донатора успели да у простору Црвеног крста обезбедимо рачунаре за децу која су у сарадњи са учитељем све значајније активности на пројекту бележили кроз прављење видео прилога у смислу промоције програма, које су презентоване на локалној ТВ Ириг инфо, као и на друштвеним мрежама. Видео прилози су имали за циљ промоцију програма, стварање услова за његову препознатљивости у локалној заједници као и даљу одрживост. На крају, неизбежно је истаћи значајну улогу организације Црвеног крста која је својим активностима допринела да се на десетине деце подржи, али и да им се омогући квалитетно слободно време, јер су деца и поред редовног похађања школе и програма подршке радо долазила у Црвени крст и учествовала у различитим програмима за децу и младе. То је немерљива вредност и помоћ Црвеног крста пре свега деци која су била обухваћена програмом, а затим и њиховим родитељима и на крају и локалној заједници.

Црвени крст Ивањица

Радно ангажовање младих са инвалидитетом

Почетак реализације: 2011.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 15

Специфичност у реализацији програма у Црвеном крсту Ивањица су радно ангазоване младе особе са инвалидитетом, који су корисници програма, кроз јавне радове. У Ивањици је развијена дугогодишња успешна сарадња Црвеног крста и Друштва за церебралну дечју парализу у циљу унапређења положаја особа са сметњама у развоју и инвалидитетом и њихових породица. Компонента Заједничког програма за инклузију *"Помоћ деци и младим особама са*

инвалидитетом", као и низ других пројеката, финансирана су из више извора кроз средства Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Швајцарске агенције за развој и сарадњу и других страних донатора, а захваљујући заједничким напорима и сарадњи између Црвеног крста и Друштва за церебралну дечју парализу. Компонента *"Помоћ деци и младим особама са инвалидитетом"* је у корелацији са другим програмима и услугама које реализујемо и које се међусобно допуњују као што су Дневни боравак и Викенд предак програм. Оно што је специфично за реализацију програма у Ивањици је радно ангажовање особа са сметњама у развоју и инвалидитетом. Особе са инвалидитетом су у Црвеном крсту и у Друштву за церебралну дечју парализу ангазоване на различитим пословима, а неки од тих послова су: програмске активности Црвеног крста, акције давања крви, рад у магацину, рад на терену, помоћ угроженима у руралним срединама, на курирским пословима, на пословима одржавања просторија Црвеног крста и Дневног центра, рад у кухињи, баштованство, рад у текстилној радионици, рад на разбоју (израда крпара, стаза за кућу, шалова, капа, понча и торби), изливање свећа, накита и кутија за накит, сувенира и магнета. Оно што је примећено је да се особе са сметњама у развоју кроз радно ангажовање осећају друштвено-корисним члановима заједнице, развијају пријатељства, стичу радне навике и оспособљавају се за самостално функционисање, што се огледа и у вишем нивоу самопоуздања, јер самим тим постају и независни чланови друштва, као и чланови породице. Поред тога радним ангажовањем особа са сметњама у развоју у знатној мери

се унапређује и материјални положај читавих породица. Користећи обавезу послодаваца да на одређени број запослених, морају имати запослену особу са сметњама у развоју, успели смо да запослимо три младе особе у стални радни однос. Једна од специфичности у реализацији програма је и успешно развијена сарадња са другим локалним актерима. Основна школа "Милинко Кушић" је партнер у реализацији активности подршке деци и младима са сметњама у развоју. Школа у пројекту учествује кроз омогућавање бесплатног коришћење грејања, струје, воде и простора у коме је смештена текстилна радионица као и коришћење мини пич терена и физкултурне сале неопходне за различите физичке активности, што је нарочито погодно за децу са церебралном парализом, која ходају отежано. Школа је омогућила и увођење различитих радионица инклузивног карактера у редовни годишњи програм рада школе и формирање инклузивног тима на нивоу школе. Активно је учешће школе у подршци и обезбеђивању места за радно ангазовање ОСИ.

Компонента "Подршка деци и младима са сметњама у развоју" је уско повезан са многим другим пројектима које је реализовао Црвени крст Ивањица и Друштво за церебралну дечју парализу у протеклим годинама. У 2016. години је реализован пројекат који је финансирало

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије, а који је имао за циљ укључивање породица деце са сметњама у развоју са територије општине Ивањица у различите саветодавне радионице са циљем упознавања са правима и начинима њиховог остваривања. У радионице су били укључени и браћа и сестре деце са сметњама у развоју, као и одрасле особе са инвалидитетом. Реализација пројекта Викенд предах програм које је такође финансирало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у синергији са реализацијом компоненте "Помоћ деци и младим особама са инвалидитетом". Реализација пројектних активности допринела је бољем упознавању сваког корисника појединачно, као и њихових породица, чиме се стекао увид у социо-економско стање породице. Оно што је уочено током реализације пројекта је да чланови породица наших корисника, знатно више учествују у реализацији и креирању самих активности, родитељи, браћа и сестре корисника долазе чешће и дуже се задржавају, а често предлажу и креирају неке активности, као што је заједничко учешће у текстилним и инклузивним радионицама. Све ово као и добра умреженост на локалном нивоу је допринело значајно одрживости до сада развијених активности и услуга у Ивањици.

Црвени крст Кањижа

Акредитација програма стручног усавршавања за запослене у образовању

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом
Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 60

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 30

Црвени крст Кањижа реализује Заједнички програм за инклузију од 2002. године. У почетку је реализована само компонента "Подршка деци и младим особама са сметњама у развоју", да би се касније активности прошириле и на "Помоћ ромској деци и деци из осетљивих група у образовању". Током реализације активности са децом и младима са сметњама у развоју креирана је брошура "Путеви прихватања" као подршка родитељима за лакше разумевање развојног тока деце са сметњама у развоју и стручним сарадницима као

подршка њиховом даљем усавршавању у области специјалне едукације. Уз препоруке из брошуре, али и друге врсте едукација на којима су се усавршавали реализатори активности са децом и младима са инвалидитетом унапређиване су радионице са децом и члановима породице. На родитељским састанцима на којима су се реализовале радионице са родитељима јавила се идеја да се исте те радионице реализују и за васпитаче предшколске установе. Одлучено је да уколико радионице буду добро прихваћене Црвени крст организује још неформалних сусрета. Организована је радионица за учитеље, наставнике, професоре као и неколико родитељских састанка. Радионице су представљене и у другим образовним институцијама, на часовима одељенских старешина и грађанског васпитања. Све радионице су биле јако добро прихваћене и на основу процене учесника јако интересантне и корисне. Због изузетно позитивних реакција и истицања потребе за темама које су веома значајне како за чланове породица тако и за стручне сараднике, Црвени крст Кањижа је код Педагошког завода Војводине акредитовао програм "На путу прихватања – прихватање деце са сметњама у развоју у предшколској установи, школи и у свакодневном животу" намењен запосленима у образовању. Општи циљ програма је упознавање учесника са типовима инвалидитета и са карактеристикама деце са сметњама у развоју, прихватање и олакшавање комуникације са њима. До сада је програм стручног усавршавања наставника, васпитача, и стручних сарадника реализован у Кањижи, Сенти, Торњошу и Малом Иђошу.

Az elfogadás útjai
tájékoztató füzet szülőknek

putokaz za roditelje

Putevi prihvatanja

Црвени крст Књажевац

Материјална подршка породицама

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 14

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Црвени крст Књажевац *Заједнички програм за инклузију* реализује од 2003. године. У периоду реализације пројекта реализоване су бројне активности са децом и родитељима са циљем укључивања деце из ромских породица и деце из осетљивих група у образовање и друштвену заједницу. Поред директног рада са децом, током реализације је постојала континуирана сарадња са стручним службама као што су Центар за социјални рад, Предшколска установа, основне школе, здравствени центар, Дом културе, музеј и библиотека. Управо захваљујући сарадњи са установама на локалном нивоу, реализација пројекта је обogaћивана кроз упознавање деце са услугама које ове установе пружају. Социјално инклузивне активности у виду излета и екскурзије доприносили су осмишљавању и реализацији креативних радионица које су за тему имале неке од најзначајних дешавања и утиске деце са оваквих активности. Значајно је нагласити да су деца и породице који су учествовали у пројекту припадали изузетно осетљивим групама, па је окосница активности била значајна материјална подршка организације породицама. Ова подршка је сагледавана као врло значајна и доприносила је мотивацији како деце тако и породица за редовно учествовање на активностима, нарочито из разлога што су деца на активностима добијала и оброк. Ова подршка је допринела даљем укључивању деце у редовну предшколску установу и школу, јер су неке од баријера за укључивање које су родитељи сагледавали у одређеном периоду биле превазиђене. Континуирана материјална подршка се поред obroка за време активности, огледала и у подршци у новој одећи и обући, школским уџбеницима, школском прибору и повременим пакетима хране и хигијене.

Црвени крст Ковин

Заједничке креативне активности деце и чланова Клуба за старије

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом
Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 75

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 35

Од почетка реализације програма 2003. године до данас *Заједнички програм за инклузију* је реализован у континуитету, те је његова видљивост у заједници велика. Деца су усвојила хигијенске навике, активности су допринеле развијању самопоуздања, изражавању креативности, усвојене су вредности које се промовишу у програму *Промоција хуманих вредности*, деца су постизала бољи успех у школи, допринело се њиховој социјализацији и усвојили су животни корисне вештине које су допринеле да деца лакше функционишу у

заједници. Активности су допринеле да деца усвоје вредности које се налазе у основи програма *Промоција хуманих вредности* као што су толеранција, прихватање других, поштовање личног и културног идентитета и сл. Црвени крст Ковин се труди да се све активности које реализује међусобно повежу. У самој згради Црвеног крста Ковин у одвојеним просторима у исто време се ради са младима, старијима и децом из осетљивих група. Млади у оквиру Клуба за младе и Омладинске теренске јединице "Дуга" Црвеног крста Ковин, старији у оквиру програма Брига о старијима – Клуба за старије и корисници *Заједничког програма за инклузију*. Чланови Клуба за старије у оквиру креативне радионице раде ручне радове, праве накит, украсне предмете, односно сликају на стаклу, дрвету, гипсу користећи различите технике и материјале. Деца корисници *Заједничког програма за инклузију* поред основних активности, такође имају радионице

у оквиру којих испољавају своју спретност и креативност правећи различите предмете од различитог материјала користећи различите технике, за различите намене и поводе. Приликом обележавања важних датума у Црвеном крсту и обележавања различитих празника поред самосталних активности ове две организоване групе у Црвеном крсту Ковин се повезују и раде заједно. Циљ оваквих активности је међугенерациска сарадња којом учимо децу да уважавају, поштују искуство, знање, умеће, године старијих уопште. Постиге се и други циљ: да се

старији осећају уваженим, поштованим и имају задовољство што неке могу да пренесу знање и искуство из различитих области живота, а деца се осећају вољено, да неко о њима брине и да подршку могу добити од старијих особа које су прихватили као друге баке и деке.

Црвени крст Крагујевац

Метод "Лутка театар"

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 40

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 35

дobar начин рада са децом из осетљивих група, која су под емотивним притиском, са страховима, која су доживела неке психичке трауме, насиље. Рад са луткама је помогао деци која су стидљива и повучена да се укључе у активности са другом децом, да на један посебан начин искажу своја осећања и да кроз забаву и смех превазиђу понеке страхове и лоше навике. Сарадници Црвеног крста Крагујевац из организације "Janin" из Хановера су одржали тродневни семинар на ком су едуковали младе волонтере и оспособили их за израду лутака, прављење сценографије, едуковали их о карактеристикама деце из осетљивих група и оспособили их за рад са њима. Уочено је, да је овај

Игра је већ у првим месецима људског живота саставни део најважнијих психичких и сензомоторних процеса, који подржавају психосоцијални развој детета. Играјући се са луткама, дете своју личност преноси на њу и тако може да се отвара, развија без тешкоћа, јер се на сцени види само лутка, која му омогућава да говори или делује на начин, различит од оног који има у реалном животу. Овај метод смо применили у раду са децом и младима из *Заједничког програма за инклузију* и показао се као

дobar начин рада са децом и младима из обе компоненте програма, позитивно утицао на њихов развој. Посебно је допринео укључивању и родитеља у активности. Научили су да заједно са децом боље организују слободно време и олакшају међусобну комуникацију. Лутка театар доприноси побољшању представе о сопственом телу и личности, на здрав начин учвршћују и обогаћују осећање обавезе и одговорности, пружа могућност

за одговарајуће решавање проблема ауторитета, помаже да се успоставе здрави интерперсонални односи у групи и тиме доприносе социјализацији односно инклузији најрањивијих група. Деца из програма су заједно са децом из града која похађају редовне вртиће могла да међусобно размењују пуно различитих емоција. Код младих особа са сметњама у развоју се приметило да овакав приступ подстиче физичко-сензорни развој, фине моторичке координације, побољшање способности намерне пажње и перцептивно-моторичке координације. Дете са интелектуалним тешкоћама није способно да осмишљено употреби лутку, али зато исказује потребу за интензивним емоционалним контактом и успоставља комуникацију. На овај начин се подстиче и негује природна радозналост детета у односу на свет који га окружује, развија мисаони процес и машта, открива себе и своју околину и мења је у складу са својим могућностима, а подстиче се формирање особина стрпљивости и упорности.

Црвени крст Краљево

Подршка оснивању дневног центра за лица са сметњама у развоју

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Црвени крст Краљево је овај програм од самог почетка реализовао у сарадњи с Друштвом за помоћ МНРЛ које је већ постојало на нивоу града. Због ограничених финансијских могућности Друштво је имало само чланове, али није било активности са самим корисницима. Захваљујући подршци Црвеног крста и локална управа је препознала потребе лица са сметњама у развоју и помогла у обезбеђењу простора, што је директно утицало да дневни центар "Наша радост"

започне са радом. После обезбеђења и уређења простора Црвени крст је иницирао окупљање деце

и одраслих лица са сметњама у развоју која нису укључена у образовни систем или су завршила школу. Од 2010. године основни циљ ове сарадње је подршка породицама које имају децу са сметњама у развоју и подршка самим корисницима за живот у заједници. Свих ових година активности су биле подједнако усмерене на дете, породицу и на ширу друштвену заједницу. Током реализације програма породице су стекле потребно самопоуздање, оснажене и охрабрене да нису саме. Кроз едукативне радионице помогли смо корисницима програма да савладају одређене животне вештине које доприносе лакшем укључивању у заједницу. Успостављена је боља сарадња са осталим институцијама у граду, помогли смо родитељима да остваре одређена права из области здравствене и социјалне заштите, а заједничким деловањем покренута је иницијатива за изградњу прилазне рампе на улазу у градску управу. Програма подршке младим особама са

заједнице да савладају одређене животне вештине које доприносе лакшем укључивању у заједницу. Успостављена је боља сарадња са осталим институцијама у граду, помогли смо родитељима да остваре одређена права из области здравствене и социјалне заштите, а заједничким деловањем покренута је иницијатива за изградњу прилазне рампе на улазу у градску управу. Програма подршке младим особама са

инвалдитетом се огледала у радно окупационим активностима где су млади израђивали различите украсне и употребне предмете које су имали прилике да изложе и на продајним изложбама како у Краљеву тако и у Београду. Средства прикупљена на овај начин су се користила за набавку материјала која је потребан за креативне радионице. Поред тога, волонтери Црвеног крста су кроз радионице из прве помоћи и програм деловања у несрећама обучили кориснике и њихове родитеље како да се заштите у случају елементарних непогода. Захваљујући подршци Заједничког програма за инклузију деци и младима је омогућено да посете позориште, биоскоп,

различите концерте и многа спортска дешавања. Значајно је истаћи да су корисници и њихови родитељи –старатељи током реализације програма имали прилику да по први пут виде море, а значајна је била подршка породицама у одећи, обући, хигијенским средствима и храни. Реализација пројекта у Краљеву је допринела да лакшем укључивању лица са сметњама у развоју у локалану заједницу, али и да изазови са којима се

ова лица и њихове породице сусрећу постану видљивији. Ово је захтевало успостављање бољу сарадње са свим институцијама које се баве овом проблематиком као и покретање иницијатива за нове заједничке пројекте на нивоу локалне управе и заступања особа са сметњама у развоју.

Црвени крст Кула

Додатна подршка деци у похађању наставе

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 80

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 50

Црвени крст Кула реализује програм инклузије осетљивих група од 2004. године. Пројектом је обухваћено више од четрдесеторо деце и њихових родитеља, на годишњем нивоу, кроз реализацију разних програма, а највише као помоћ у савладавању школског градива и бриге о деци. Свакодневна концепција рада са децом се реализовала на следећи начин: долазак деце у просторије у зависности од смене у школи, затим припрема оброка, деца за то време имају прилику да воде рачуна о својој личној хигијени. За школске обавезе

обавља се сређивање и припрема за школу, пресвлачење у чисту гардеробу, спремање књига и торби, обуће. Након обављеног оброка и личног сређивања, са децом васпитач реализује помоћ у савладавању школског градива, превазилажење школских тешкоћа и других баријера за постизање бољег успеха, као и прилагођавање школској средини. Поред ове подршке, оспособили смо и просторију са веш машином, за прање гардеробе, а уз подршку *Заједничког програма за инклузију*

обезбеђен је и адекватан простор за одлагање те одеће. Тиме се решавао проблем припремања деце за школу, тј. омогућено им је да у школу иду чисти и прикладно обучени, што у срединама у којима живе није било могуће. Овај вид помоћи од изузетног значаја је за децу, њихове породице, али и за школе. Деца у школу иду чиста и са урађеним домаћим задатком, самим тим прихваћени су и постижу свакодневне школске обавезе на задовољавајућем нивоу. Породицама је пружена подршка у обезбеђивању оних услова за дечије школовање које породице, услед тешког материјалног стања, не могу да обезбеде. Просветни радници, са којима смо у константној сарадњи, имају позитивне реакције на овакав приступ у подршци деци из изузетно сиромашних породица. Посебан сегмент активности са децом су креативне, забавне и едукативне радионице, што је такође доприносило и учвршћивало добре навике које су деца усвајала током боравка у

Црвеном крсту. Радови деце сачињени на креативним радионицама су изложене на продајним изложбама, а добијени новац од продаје је био усмерен као џепарац за екскурзије које су организоване током пројекта. На тај начин су деца стицала навiku руковања новцем и вредновањем уложеног труда током креативних радионица. У току реализацији програма поред

подршке ромској деци и деци из осетљивих група постојала је стална сарадња са основним школама коју су деца похађала, где смо презентацијом пројекта добијали предлог за укључивање нових корисника. Центар за социјални рад, који нам је такође давао предлоге корисника и предлоге сарадње везане за подршку коју они могу да пруже. Удружење за помоћ МНРО "Плава птица" из Куле је више пута уступило своје возило за превоз деце из околних места у просторије Црвеног крста Кула, Културни центар у Кули уступа простор за одржавање новогодишњих приредби, дом здравља у

Кули пружа подрушку у складу са потребама како деце, тако и њихових родитеља. Локална самоуправа је увидела значај пројекта и допринела покрићу одређених трошкова што је веома значајно за могућност наставка пружања подршке деци.

Црвени крст Мерошина

Подршка развијању родитељских компетенција

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 20

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Црвени крст Мерошина је започела са реализацијом Заједничког пројекта за инклузију 2004. године. Активности подршке су биле усмерена на децу и породице из изузетно сиромашних, сеоских средина, а организовале су се у сарадњи са партнерима на локалном новоу а пре свега предшколском установом и школом у чијим просторијама су се активности подршке одржавали, као и са центром за социјални рад и домом здравља у Мерошини. Оно што је допринело да се

активности континуирано реализују, као и да програм подршке стекне поверење како самих корисника тако и партнера је чињеница да су активности усмераване према самим потребама корисника. Ово је омогућено сталним обиласком породица чија су деца похађала активности, од стране како

представника Црвеног крста тако и васпитача редовне предшколске установе, социјалног радника и педагога школе, нарочито за децу која су у одређеној години уписивала први разред. Ове посете су партнерима давале увид у материјално стање породица као и потребе за подршком у виду хране хигијене, одеће,

обуће и школског прибора, али исто тако су отварале могућност да се у директном контакту са родитељима дискутије о баријерама за укључивање деце у образовање и редовно похађање предшколске установе и школе и да се пружи подршка развоју родитељских компетенција и на који начин родитељ може допринети успешности деце у школи. Овај приступ у раду са децом из ромских породица и породица које живе у тешким социо-економским условима је допринео да се из године у годину све већи број деце укључивао у редовни образовни систем, а нарочито у средњу школу.

Црвени крст Младеновац

Израда српско-ромског речника

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 40

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 20

Црвени крст Младеновац почев од 2002. године учествује у *Заједничком програму за инклузију*. Програм је у последњих петнаест година обухватио више од 330 деце. Васпитну групу чини двадесеторо деце различитог основношколског узраста, на годишњем нивоу. Активности које спроводимо обухватају образовну компоненту и специфичне тематске радионице које су усклађене потребама групе, а задовољавају васпитно и функционално оснаживање деце. Континуиране образовне

активности које се спроводе у оквиру пројекта, своде се на пружање помоћи приликом израде домаћих задатака, савладавању градива из критичних предмета као и пружању помоћи за припремање и полагање поправних испита. Последњих пет година већи акценат смо ставили на развој језика, говора и функционалне описмењености деце. Због сиромашног вокабулара српског језика ромске деце и потешкоћа у свакодневној комуникацији, дошли смо на идеју израде српско-ромског речника. У сарадњи са ОШ "Момчило Живојиновић" из Младеновца и издвојеним одељењем у селу Дубона у току школске 2015./16. године

организоване су посете ученика из села Дубона радионицама Црвеног крста и посете корисника програма часовима у поменутој школи. Приликом тих посета снимљени су кадрови филма "Хуманост инспирише", који је допринео развоју осећаја заједништва, припадности, толеранције и позитивном односу према другим језицима, култури и традицији. Заједничким снагама, ученици и корисници програма уз координацију реализатора програма и учитељица из издвојене школе, направили су српско-ромски речник. Речник садржи свакодневне фразе и изразе и 30 појмова који обезбеђују лакше усвајање азбуке. Када смо имали готов речник, почели смо са обрадом слова, графемама и записивањем реченица. Приликом обраде слова, користили смо адекватне примере који су били у складу са ромским језиком, што је резултирало тиме да деца много брже почну да читају и уз мање грешака пишу по диктату. Мотивисаност деце је из дана у дан расла. Узајамним подучавањем обогатили смо живот деце и олакшали смо им улазак у свет писане речи, а исто тако су реализатори и волонтери, савладали мали део ромског језика и постали смо богатији за најмање 30 речи.

Црвени крст Нови Пазар

Активности са децом и породицама интерно расељених са Косова и Метохије

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: деца интерно расељених Рома са Косова и Метохије

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 65

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

У Новом Пазару око 150 интерно расељених Рома са територије Косова и Метохије смештено је у кућицама УНХЦР-а лоцираних уз реку Рашку. Од тог броја у кампу је преко 100 деце и младих до 18 година. Породице живе у крајње тешким и нехигијенским условима без текуће воде и струје. Родитељи су без сталног запослења, а основни извор прихода је сакупљање секундарних сировина. Један број Рома нема лична документа нити је уписан у матичну књигу рођених. Ниједно дете у кампу није било уписано у школу нити је похађало вртић или припремни предшколски програм. Образовна структура родитеља је веома ниска са ниским процентом завшетка основне школе. Сиромаштво коме су деца интерно расељених Рома била изложена у кампу у Новом Пазару имало је погубан утицај на њихов развој и на њихове шансе за укључивање у живот заједнице. Сиромашна подстицајна средина има негативне развојне ефекте на децу. Деца су потпуно била искључена и изолована у кампу без прилике да дођу у контакт са својим вршњацима из локалног већинског становништва. Без контакта са вршњацима деца нису имали прилике ни да науче у потпуности језик већинске заједнице. Посебан аспект њихове искључености из друштва и живота заједнице представљала је и чињеница да деца у ромском кампу у Новом Пазару нису имала прилике да

учествују у културним, додатним образовним и спортским програмима. Евидентна је била изражена социјална дистанца већинског становништва према Ромима уопште, а посебно према интерно расељеним Ромима. Црвени крст Нови Пазар је

марта 2003. године почео са спроводјењем компоненте пројекта "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању". Пројектним активностима је обухваћено 70 интерно расељене деце у три групе. Старија група деце обухваћена је активностима припреме за упис у први разред, а затим у активности подршке у савладавању школског градива, а млађа група је обухваћена активностима за упис у обавезни предшколски припремни програм. Све образовне активности одвијале су се у просторијама Црвеног крста Нови Пазар. Са децом је радила учитељица којој је помагао ромски асистент. Деци је током активности обезбеђивана ужина, а једном месечно су добијали хигијенске пакеет који су садржали прашак за прање, сапун и шампон. Истовремено организоване су заједничке активности деце из кампа, локалне ромске деце, деце неромске

националности и деце корисника Народне кухиње како би се допринело повезивању деце и допринело њиховој социјализацији. У току пројекта биле су организоване посете Предшколској институцији у Новом Пазару за одредјени број деце из ромског кампа која су укључена у предшколске припремне активности у просторијама Црвеног крста. То је била прилика да се деца

упознају са новим простором и са будућим васпитачицама. За ову групу деце од велике је важности било да добију представу и слику о вртићу у коме треба да похађају обавезни предшколски припремни програм. Свака активност и њени ефекти били су посебно вредновани и праћени кроз број остварених активности, број деце из ромског кампа која су укључена у активност и образовни систем, као и број деце из различитих циљних група која су била укључена у заједничке активности. Значајан је напредак направљен од 2003.

године у погледу приближавања деце и родитеља образовном систему, али и образовног система овој деци, кроз број деце која га редовно похађа, што је и најочигледни резултат нашег рада.

Црвени крст Нови Београд

Примена асистивне технологије у раду са децом са израженим тешкоћама у развоју

Почетак реализације: 2005.

Циљна група: деца са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 15

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 10

Компонента Заједничког програма за инклузију, помоћ деци и младима са сметњама у развоју се на Новом Београду реализовао од 2005. године под називом "Мој први корак до школе". Наш стални партнер у реализацији овог пројекта је била основна школа "Нови Београд". Пројекат "Мој први корак до школе" у почетку је функционисао као подршка деци из осетљивих група при упису у школу. Активности су биле фокусиране на 3 области:

1. здравствено – хигијенске радионице
2. комуникацијске радионице
3. социјална интеракција и циљане посете.

Све активности су биле планиране и конкретизоване по месецима. Тадашњи корисници су била деца углавном ромске националности. У пројекат су били укључени и чланови породица са којима се посебно радило. Променом Закона о основама система образовања и васпитања, 2011. године долази до промене структуре деце. Корисници пројекта постају деца са израженим тешкоћама у развоју, крајње несамостална у бризи о себи, несвесна опасности, са хроничним болестима, епилепсијом, разним синдромима и проблемима у понашању, а 90% деце се нису вербално изражавала. У складу са новонасталом ситуацијом, све активности су прилагођене да одговарају потребама деце. Наш циљ је био да пружимо подршку овој деци за упис у школу, пратили смо њихов рад и напредак. Активности су се састојале од:

- Сензомоторних радионица за подстицање развоја чула, моторике и самосталности.
- Комуникацијских радионица за подстицање развоја комуникационих вештина, говора, алтернативних облика комуникације гестуалног и знаковног споразумевања и примену асистивне технологије у комуникацији;
- Социјалне интеракције за подстицање социјалног прилагођавања, развијања самосталности у свакодневним животним ситуацијама, развијања и имплементације научених вештина у свакодневном животу и стицања социјалних искустава.

Од 2011. године због недостатка простора у ОШ "Нови Београд", у реализацију пројекта се укључио и Дом здравља Нови Београд. Дом здравља, односно Развојно саветовалиште у оквиру школског диспанзера у Блоку 44, нам је обезбедио простор коју смо опремили потребним намештајем и опремом.

Рад са овом групом, иако је тежак и веома захтеван, јер је заснован на принципу индивидуалног рада због специфичности и стања деце, био је веома драгоцен како деци тако и њиховим родитељима. У току реализације пројекта, Црвени крст Нови Београд је поред пакета хране, одеће и обуће, обезбедио набавку додатних средстава, опреме из области асистивне технологије и коминукаторе што је за децу било од изузетног значаја. Основни циљ овог пројекта је постигнут и преко 600 деце узраста од 6 до 12 година су обухваћена основношколским образовањем. Захваљујући изузетној сарадњи и разумевању од стране руководства као и несебично залагање сарадника ОШ "Нови Београд", пројекат је успешно реализован све до маја 2017.године.

Црвени крст Нови Сад

Основе прве помоћи за младе особе са сметњама у развоју и њихове родитеље

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 35

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 25

нивоу у активностима је учествовало 10 одељења за децу са оштећеним слухом. Активности су се реализовале до октобра 2014. године када је процењено да овакав вид подршке деци није потребан, те су се активности Црвеног крста усмериле на младе особе са сметњама у развоју ван образовног система. Потписивањем уговора

Црвени крст Нови Сад је компоненту Заједничког програма за инклузију "Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју" започео 2004 године у сарадњи са основном школом "Јован Поповић", школом за основно и средње образовање „Милан Петровић”, Удружењем родитеља деце оштећеног слуха и организацијом глувих Новог Сада. Основни циљ програма је био подршка деци са сметњама слуха у учењу кроз укључивање вршњачке групе. На годишњем нивоу у активностима је учествовало 10 деце очуваног слуха редовне школе и 10 ученика из

отпочела је сарадња између Црвеног крста Нови Сад и Удружења за помоћ ментално недовољно развијеним особама града Новог Сада. Радионице за кориснике Дневног боравка реализују волонтери Црвеног крста Нови Сад и Удружења 2 до 3 пута недељно. Активности које се спроводе у оквиру лиценцираног Дневног боравка, који броји у просеку 20 чланова и усмерене су на креативне, драмске, психолошке и забавно окупационе радионице. Настали производи на радионицама у великој мери су допринели да особе са сметњама у развоју постану видљивије у својој локалној заједници и да се укључе у активности заједнице и своје радове представе широј јавности учествујући на многобројним манифестацијама у граду. Поред активности које су биле усмерене на

подстицање и очување развијених вештина Црвени крст Нови Сад је са корисницима спроводио и активности које су допринеле развоју животно корисних вештина и то у оквиру пре свега прве помоћи како за младе особе са сметњама у развоју тако и за њихове родитеље. Црвени крст Нови Сад је такође подржавао рад удружења кроз подршку у неопходним материјалима за рад као и директној помоћи корисницима удружења. Црвени крст је допринео и промовисању рада удружења кроз представљање продуката рада корисника на различитим манифестацијама организације. Партнерством ове две организације у оквиру Заједничког програма за инклузију омогућен је континуиран и квалитетан рад са корисницима Дневног центра као и рад са њиховим родитељима, а оно што је најважније локална заједница је подстакнута да допринесе унапредјењу положаја особа са сметњама у развоју, што је био један од циљева реализације активности.

Црвени крст Палилула

Индивидуализована подршка деци кроз стручну праксу студената

Почетак реализације: 2008.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 200

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 100

На основу сагледавања реалних потреба сиромашних ученика основношколског узраста који живе у изузетно депривираним условима у неформалним насељима Депонија, Мали Лесковац и Рева, компонента "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању", у оквиру Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група у образовни систем, а захваљујући подршци Швајцарске агенције за сарадњу и развој и других донатора, реализује се у Црвеном крсту

Палилула у континуитету од школске 2008./2009. године. Сарадници Црвеног крста Палилула учили су тешкоће са којима се суочавају деца током школовања, а које резултују честим

испадањем из школског система као што су одустајање од школовања, нередовни доласци и вишеструко понављање разреда. Учитељи и наставници често нису у могућности да се у довољној мери посвете ромској деци која услед слабијег познавања српског језика и без

развијених радних навика у учењу почињу да касне у савладавању школског градива услед чега долази до продубљивања вршњачког јаза на више нивоа, који се са годинама школовања повећава и испадање ове деце из система образовања је из тог разлога честа појава. У сарадњи са партнерима из образовних институција Црвени крст Палилула је као могуће решење предложио обезбеђивање целовите, редовне и континуиране подршке у савладавању школског градива, социјализацији и материјалном обезбеђењу основних средстава као што су одећа, обућа, ужина и

школски прибор. На основу споразума са Факултетом политичких наука Универзитета у Београду, од 2008. године, у просеку 70 студената прве године смера "Социјални рад и социјална политика", пролазе обавезну стручну праксу у оквиру Заједничког програма за инклузију. У почетку, практиканти су били у обавези да у оквиру овог програма реализују по 30, а последње две године програма по 60 сати праксе. Кроз програм директне и индивидуализоване подршке деци у учењу и савладавању школског градива постижу се добри резултати рада, деца усвајају градиво и хватају корак са вршњацима. Волонтери-практиканти кроз систем "један на један", или у малим групама од 3 до 5 ученика пружају подршку деци и на тај начин постиже се ефикасније савладавање градива. Студентима социјалног рада овај програм је од вишеструке користи: упознајући се са будућом струком

кроз рад са децом из социјално економски угрожених средина, стичу директно разумевање проблема и ситуације са којима се они суочавају, а такође и схватају ширу проблематику целокупне ромске заједнице у Србији, остварују позитивно повезивање са децом, и буде у себи жељу да једног дана буду носиоци промена у овој области. За практиканте организујемо уводну обуку на којој им се објашњавају циљеви програма, очекивања и њихову улогу и начин извођења активности. Практиканти добијају и Приручник за рад и Опис волонтерске позиције и имају сталну менторску подршку током рада. Њихов рад се прати и усмерава, а свакодневно се евидентира процес рада појединачног практиканта и детета коме је подршка пружена. Координатор програма на крају њиховог ангажмана даје описну оцену о њиховом раду. Факултет политичких наука препознаје Црвени крст Палилула као поузданог партнера и квалитетног пружаоца стручних практичних знања и вештина за своје студенте.

Црвени крст Параћин

Додатна подршка ученицима који завршавају основну школу

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 80

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 30

Реализација "Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група у образовање" у Параћину је започела 2003. године. Током вишегодишње реализације програма подршке деци предшколског и основношколског узраста, јавила се потреба за проширењем активности програма за децу узраста од 14 до 18 година које ће допринети већем упису деце у средње школе са крајњим циљем да се допринесе повећању могућност за запослење као и равноправном функционисању у друштву са вршњацима. Ове

активности Црвени крст Параћин је започео 2015. године, а као одговор на чињеницу малог уписа деце која су била у програму подршке, у средњу школу. Ова деца раним ступањем у брак остају на социјалној маргини и тешко се уклапају у друштвене токове са осећајем одбачености од друштвене заједнице у немогућности самосталног стицања елементарних средстава за живот. Пружањем

додатне подршке ученицима који завршавају основну школу Црвени крст Параћин има за циљ повећање броја деце из осетљивих група која настављају школовање и повећање степена ефикасности укључивања деце у друштвену заједницу и шире. Кроз сарадњу са Трговинско економском школом у Параћину и коришћењем капацитета

Црвеног крста Параћин кроз програм народне кухиње, организују су радионице на којима ученици имају прилике да се упознају са угоститељством и кулинарством, да усвоје основне појмове и стекну одређена практична знања која могу да им помогну у лакшем савладавању задатака и изазова уколико се одлуче да упишу ову средњу школу. Поред сарадње са стручним наставним кадрам Трговинско економске школе, у реализацију ових активности укључили су се вршњаци волонтери из школе кувања, педагошки асистент, запослени у кухињи Црвеног крста Параћин, уз подршку локалне самоуправе и хотела "Петрус". Резултати рада на овој компонети су показали благи пораст укључивања деце у средње школе, али је значајно истаћи да је потребно овакве напоре додатно подржати од стране школа и заједнице како би се деца задржала у образовању.

Црвени крст Пожаревац

Ликовне радионице намењене деци и младима са сметњама у развоју ван образовног система

Почетак реализације: 2005.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 50

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 35

Рад са особама са сметњама у развоју у оквиру Заједничког програма за инклузију, компонента "Помоћ деци и младим особама са инвалидитетом", у организацији Црвеног крста Пожаревац реализује се од 2005. године. Програм се континуирано спроводи у сарадњи са Друштвом за церебралну и дечију парализу Пожаревац, у оквиру кога учествују 20 чланова удружења, деца и младе особе са сметњама у развоју која се налазе ван образовног система. Примарна активност на програму јесте реализација ликовних

радионица. Радионице у којима су уз игру, забаву и дружење, учесници у прилици да изразе своје креативне могућности и стекну нове вештине и знања се спроводи два пута недељно. Корисници се

уче различитим техникама, као што су декупаж, енкаустика, ликовне технике - пастел, акварел, оловка, воштане боје, колаж папир, пластелин и сл. Поред класичних ликовних радионица, упоредо са корисницима се спровode и креативно-стваралачке радионице, усмерене да помогну корисницима кроз ангажовање и окупирање у смеру развијања креативности, упорности и истрајности у раду, са основним циљем побољшања квалитета њиховог живота и отварања могућности и стварања

услова да у будућности са стеченим знањем и продајом производа које су сами сачинили остварују приход, обезбеђујући себи самосталност и егзистенцију. Наведене активности обухватају израду уникатних предмета, украса и фигурица, плетење, низање, радове од дрвета, технику везивања чворова и канапа "макrame" и др. Уникатни радови и рукотворине традиционално се излажу јавности путем организовања хуманитарно – продајних изложби у центру града. Реализација таквих изложби има за циљ повећање самопоуздања чланова, јачање њихових капацитета и даљи подстицај за будуће ангажовање, али је и одлична прилика да се остатак суграђана и шира друштвена јавност упозна са могућностима и квалитетима особа са сметњама у развоју и њиховим потенцијалним доприносима локалној заједници.

Поред основних активности које се спроводе са директним корисницима, уназад неколико година уведена је и заједничка радионица са корисницима и њиховим родитељима, старатељима. У питању је програм психолошке подршке у циљу охрабривања и препознавања постојећих стања и проблема, превазилажења истих и побољшања генералног психо-социјалног статуса. У раду је на

волонтерској основи ангажован психолог у улози радионичара. Радионичарски рад са корисницима употпуњен је рекреативно-едукативним једнодневним излетима са посетама различитим местима од културне и историјске важности у нашој земљи. Напред наведене активности помажу да се особе са сметњама у развоју у већој мери лакше укључе у живот друштвене заједнице, без предрасуда да су одбачене и изоловане, а доприносе и промени свести локалне заједнице и окружења у правцу увида да су њихови суграђани са сметњама у развоју

особе са истим потребама и захтевима, али да их само на другачији начин задовољавају. Постојањем оваквог програма и места за његову реализацију, особе са сметњама у развоју имају свој дом, “другу кућу”, где се слободно понашају, изражавају своје мисли, испољавају потенцијал и способности, остварују и продубљују социјалне контакте.

Црвени крст Прокупље

Повећан степен успешности преласка у следећи разред

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: деца са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 20

Црвени крст Прокупље у оквиру *Заједничког програма за инклузију*, реализује компоненту “Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју” од 2002. године. Од стандардизације програма, 2010. године, активности су се континуирано реализовале у основној школи за децу са сметњама у развоју “Свети Сава” у Прокупљу. Основну школу “Свети Сава” у Прокупљу, до имплементације ове компоненте програма Црвеног крста, су углавном похађала деца из ромских породица, са мањим

степеном интелектуалних тешкоћа или осталим лакшим развојним поремећајима. Деца са већим степеном инвалидитета најчешће су била ван школског система, без икаквог изгледа за основно образовање, а упис у средњу школу међу овом децом је био права реткост. Вишегодишњом реализацијом пројекта Црвеног крста као и сталним контактом са породицама, школом и локалним партнерима допринело се пре свега поверењу међу партнерима, али и изузетној мотивацији деце и њихових породица за редовно похађање школе. Континуирани, систематски рад и праћење деце

кроз школовање допринели су повећаном степену успешности преласка у следећи разред. Рад волонтера/асистената Црвеног крста допринео је савладавању школског градива, развоју вештина комуникације, физичком и психосоцијалном развоју. Захваљујући стабилној финансијској подршци донатора, деци је пружана редовна помоћ у храни, средствима за одржавање личне хигијене, школском прибору, обући и одећи; одлазили су на излете и екскурзије или на опоравак на мору. Све ово је допринело да је већи број деце оспособљен за упис у средњу школу, а такође је мотивисало и локалне партнере и донаторе да даље подрже активности.

Црвени крст Рашка

Реализација радионица из програма Борба против трговине људима

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 30

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 24

Црвени крст Рашка је започео са активностима од 2002. године укључивши се у реализацију компоненте "Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју и инвалидитетом", а компоненту "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању" реализује од 2010. године. Активности подршке деци која су укључена у образовни систем смо спроводили у сарадњи са ОШ "Рашка", Дечјим вртићем, као и са Дечјим савезом. Активности су из домена свог делокруга подржавали и Дом здравља и Центар за социјални рад из Рашке.

Имајући у виду да се Рашка налази у близини границе са Црном Гором и да су код младих изузетно популарни сезонски послови на приморју, проценили смо да је потребно са младима из осетљивих група спроводити радионице из програма Борба против трговине људима, са посебним акцентом на радну експлоатацију, како би се деца и млади упознали са овим обликом трговине људима, али и начинима заштите. О овом феномену смо упознали и родитеље деце и младих из осетљивих група истичући њихову улогу у подршци и заштити деце да услед жеље да унапреде своје економско стање постану жртве трговине људима. Кроз разговоре и примере који су приказивали опасности и последице трговине људима допринели смо смањењу рањивости потенцијалних жртава трговине

људима у нашој општини. Разлози за континуиран рад са децом и младима је управо у томе да су они препознати као посебно рањиве групе. Целокупан циклус информативних и превентивних активности у овој области смо завршили кроз разговоре са представницима Дома здравља и Центра за социјални рад посебно истичући њихову улогу у препознавању оних који су жртве трговине људима. Интеракција у комуникацији која је остварена приликом ових предавања и радионица између предавача, родитеља и деце је успела да отклони доста дилема и заблуда, као и да укаже на превентивне мере заштите. Ове радионице су биле веома популарне и родитељи и деца и млади су показали изузетну заинтересованост за ову тему, показујући колико озбиљно сагледавају овај глобални проблем.

Црвени крст Рума

Умрежавање партнера на локалном нивоу и усвајање локалних стратешких докумената

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 90

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 75

Компоненту "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању" кроз програм психосоцијалне подршке ромској деци и њиховим родитељима из румског нехигијенског ромског насеља Рупе, Црвени крст Рума је у континуитету реализовао у оквиру Заједничког програма за инклузију од 2004. године. Основни циљ програма је био социјализација ромске деце и мотивација родитеља за упис деце у школу, односно, предшколску установу као и обезбеђивање континуитета образовања. Важност

укључивања ромске деце у образовни систем као и мотивације родитеља за школовање деце препознала је и локална самоуправа као и друге партнерске организације, а пре свега образовне институције. Управо та сарадња представља један од најзначајних резултата, а све у корист угрожених категорија становништва. Заједнички програм за инклузију се из године у годину проширивао и унапређивао користећи капацитете локалне заједнице и развијајући сопствене учешћем у пројектима са другим партнерима. Поред учешћа Црвеног крста Рума у другим пројектима, овај програм је омогућио умрежавање партнера на локалном нивоу и усвајање локалних стратешких докумената чији је циљ унапређење положаја осетљивих група, а посебно деце. Од школске 2008./09. године, до 31. јула 2013. године пројекат је проширен активностима

кроз програм Јавних радова Националне службе за запошљавање и општине Рума, под називом "Велико срце" кроз који је финансијски подржано ангажовање наставника за пружање образовне подршке деци из осетљивих група. Након доношења Локалног акционог плана за унапређење образовног статуса Рома 2011. године, локална самоуправа је обезбедила адекватан и функционалан простор за реализацију активности са ромском децом у простору ОШ "Иво Лола Рибар. Од фебруара 2016. године програм се реализује у новоадаптираном простору матичне школе у оквиру пројекта "Техничка подршка Канцеларији за људска и мањинска права за спровођење Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији", који спроводи мисија ОЕБС-а у Србији, а средствима Шведске агенције за међународни развој и сарадњу (СИДА). У циљу реализације пројектних активности Црвени крст Рума је ангажовао два васпитача. Црвени крст Рума је партнерски учествовао у реализацији пројекта Пружање унапређених услуга на локалном нивоу – ДИЛС, који је подразумевао обухват ромске деце, а у циљу њихове мотивације и мотивације родитеља за школовање деце.

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у општини Рума од 2015. до 2020. године формирана је Комисија за израду локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у области становања, образовања, запошљавања, здравства и социјалне заштите, укључивања Рома у јавни живот и локалну заједницу, кроз спорт, културу, информисање и јачање организација цивилног друштва на територији општине Рума у којој учествују представници локалне самоуправе, јавних

предузећа, установа, удружења и организација, укључујући и Црвени крст Рума. Један од пет основних циљева овог локалног акционог плана је укључивање Рома у образовни систем и обезбеђивање континуитета и квалитета у образовању. Локална самоуправа је на основу до тада постигнутих резултата определила Црвеном крсту Рума из општинског буџета, додатна средства, а

као партнерски допринос реализацији компоненте “Подршка ромској деци у образовању” за укључивање ромске деце од 5 до 15 година из насеља Вашариште. Активности Црвеног крста су дефинисане кроз пружање подршке у унапређењу интерсекторске сарадње на локалном нивоу у области раног образовања и неге и инклузивног образовања, са циљем да се одговори на специфичне потребе деце из осетљивих група у социјализацији, припреми за укључивање и укључивање у предшколски припремни програм и основну школу.

Током реализације Заједничког програма за инклузију остварена је квалитетна, континуирана комуникација и сарадња са учитељима, наставницима, директором и стручним сарадницима, као и педагошким асистентом у школи, као и са ПУ “Полетарац”, надлежним општинским Одељењем за друштвене делатности, Удружењем Рома, Центром за социјални рад, Домом здравља и ромском медијаторком у здравству и остварено је редовно информисање јавности кроз локалне медије. Посебно је важно истаћи укљученост обучених младих волонтера Црвеног крста Рума који учествују у реализацији низа предавања и тематских – едукативних радионица, као и њихову значајну мотивисаност за креирање, укључивање и спровођење различитих социјално хуманитарних акција намењених ромској деци из насеља Вашариште, као најосетљивијој групи деце у локалној заједници. Добра сарадња са локалном самоуправом је посебно значајна, а средства обезбеђена за хонораре ангажованих сарадника васпитача допринела су одржавању континуитета Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група и поставиле темеље самоодрживости активности према потребама деце из осетљивих група.

Црвени крст Сента

Обука прве помоћи за родитеље

Почетак реализације: 2006.

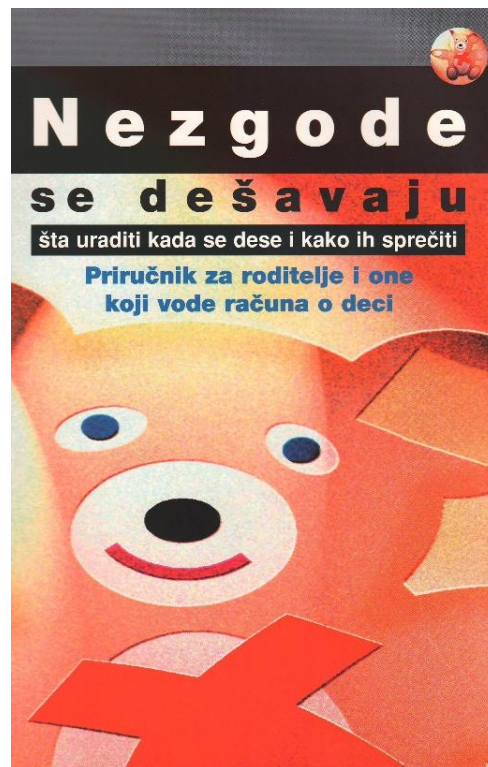
Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 24

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 38

Црвени крст Сента још од 2006. године у оквиру Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група, реализује програм у сарадњи са невладином организацијом “Рука у руци” из Сенте, а који обухвата рад са децом и младима са сметњама у развоју и њиховим члановима породице. Удружење окупља децу и младе за комбинованим сметњама у развоју које могу додатно да утичу на њихово опште стање. Црвени крст је кроз Заједнички програм за инклузију, подржавао удружење кроз обезбеђивање материјала и оброка током активности, али је и организовао различите програме за родитеље у складу са њиховим потребама. Један од таквих видова подршке је и обука прве помоћи за родитеље, пролагођена потребама родитеља и оном што су они процењивали да је потребно да знају како би подржали своје дете у случајевима изненадног наступа неког стања или обољења. Посебна пажња је посвећена на незгоде у кући. Обука је спроведена у сарадњи са Медицинском школом из Сенте и нашим инструкторима -

предавачима прве помоћи. Обука је подразумевала како теоријски тако и практични приказ, а међу слушаоцима су се врло често налазили и сами корисници, деца и млади са сметњама у развоју. У практичном делу родитељи су увежбавали на својој деци превијање, постављање стерилних газа, завоја и троугластих марама. При томе ученици медицинске школе су помагали родитељима и корисницима у извођењу практичног дела. Са родитељима и старатељима се разговарало о оним повредама, стањима и обољењима које они процењују да су могуће у њиховим кућама и у складу са тим су се и радионице осмишљавале и спроводиле. Током свих ових година кроз Заједнички програм за инклузију прошло је више од 50 деце и младих са сметњама у развоју, са преко 100 родитеља и старатеља који су присуствовали и обучили се за пружање прве помоћи у незгодама које се могу догодити било када и било где. Сарадња Црвеног крста Сента са Медицинском школом и организацијом "Рука у руци" је пример да у нашем друштву уз минимум добре воље може да се успостави сарадња на задовољство свих учесника.

Црвени крст Шид

Сарадња са аматерским позориштем

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 33

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 18

Од самог почетка реализације програма 2002. године, циљ је био сарадња са локалном заједницом и укључивање наших корисника у све животне сфере. Партнери у реализацији програма су нам ОШ "Јован Јовановић Змај" Шид и Друштво за помоћ МНРО Шид. Активности које су се спроводиле са корисницима су организоване у виду радионице подршке у Црвеном крсту и у школи, али и низом социо-инклузивних активности организованих кроз излете, спортска дешавања, прослава рођендана, израду колача, учешће на Змајевим дечијим играма, учешће са представом на манифестацији Радост Европе у Београду и припреме и учешће на разним изложбама у локалној заједници са рукотворинама које су наши корисници уз помоћ радионичара, наставника и волонтера направили. Преко 65 деце и младих са сметњама у развоју у току овог периода од 15 година колико реализујемо програм је било обухваћено различитим активностима. У реализацију је било укључено и преко 15 волонтера и 20 других сарадника од медицинских

радника, пензионера и наставника, а подршка је постојала и од локалне самоуправе. Ово је допринело да програм Црвеног крста намењен деци и младима са сметњама у развоју постане препознатљив, а деца и млади прихваћени у нашој средини.

Кроз овај програм реализујемо и активности са родитељима, од креативних радионица до едукативних. Међу тим активностима је започета сарадња са аматерским позориштем "Бранислав Нушић". Радионице са децом и младима су се често реализовале у просторијама самог позоришта, чиме смо се боље упознали са њиховим радом. Деца и млади са сметњама у развоју су правили

лутке за луткарске представе од најразличитијег материјала као и фигуре. За све представе у којима су деца и млади са сметњама учествовали сами су правили лутке од најмањих до највећих, бирали костиме, и удахнули живот ликовима представа кроз

глуму. Представе су биле изузетно добро прихваћене у локалној заједници где су престављене деци и младима из основних и средњих школа као и суграђанима, а у оквиру редовног програма Културног центра Шид. Деца и млади су са представама гостовали и у Сремској Митровици, Шапцу, Кули, Панчеву, Бачкој Паланци, Београду, Фекетићу на смотри аматерских позоришта. Сваке године учествовали смо на Змајевим дечјим играма у Новом Саду, а представом "Невен" 2008. године смо учествовали на манифестацији "Радост Европе". Сарадња са аматерским позориштем и даље траје кроз едукативне, креативне радионице. Ова сарадња је допринела да деца и млади стекну самопоуздање и снажљивост у ситуацијама које су биле за њих непознате. Уочено је да су деца и млади постали одлучнији, храбрији, научили су нешто о глуми која је додатно допринела развоју говора и лепог понашања. Рад на представама и кроз глуму деца и млади су се зближили са суграђанима и постали препознатљиви у локалној заједници, а путовања у друге градове су допринела ширењу искуства и упознавању нових садржаја.

Црвени крст Смедерево

Сарадња Црвеног крста и Предшколске установе

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 55

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 40

Сарадња Црвеног крста Смедерево и Предшколске установе "Наша радост" Смедерево са заједничким циљем да допринесе већем обухвату деце васпитно-образовним системом, датира још из 2002. године. Најважнији елемент пројекта у Смедереву је чињеница да су активности у потпуности интегрисане у систем предшколске установе. Улога актера је дефинисана Меморандумом о разумевању чиме Црвени крст Смедерево обезбеђује подршку у дидактичком материјали, материјалној подршци деци и породицама из осетљивих група као и простору у ком су се активности одвијале.

Град Смедерево има највеће ромско насеље на Балкану, где велики број људи и деце живи у веома тешким условима искључени из друштвене заједнице. Црвени крст Смедерево је увидео могућност да се деци из тог насеља помогне да се укључе у образовни систем и да несметано прате наставу на српском језику у наставку свог школовања. У ромском насељу Кривак, 2002. године Црвени крст је започео са пилот активностима са 20 деце предшколског узраста. Обилазак ромског насеља од стране Црвеног крста и посета породицама од стране васпитача, израда социјалних карти од стране социјалног радника Предшколске установе дало је добре резултате и повећао заинтересованост родитеља за упис деце у предшколску установу и редован долазак. Програм је по многима

неочекивано брзо напредовао и привлачио је све више деце узраста од 3 до 6 година. Програм је "растао" и развијао се, а 2009. године Црвени крст почиње организовано да превози децу из ромског насеља Кривак и села Раља у ново адаптирани простор у Дому Црвеног крста у Малој Крсни. До преласка у нове просторије рад се одвијао са једним васпитачем ПУ "Наша Радост" чија зарада је финансирана подршком управе града Смедерева. У јесен 2009. град Смедерево и ПУ "Наша радост" препознају напоре Црвеног крста да обезбеди подршку деци из осетљивих група, чиме се формира још једна група деце и ангажован је додатни васпитач. Финансијска подршка невладине организације Цхурцх Ворлд Сервице и УС Стеел Смедерево значајно је допринела у подизању квалитета сарадње са родитељима. Заједничким радионицама дете-васпитач-родитељи о традицији, традиционалним празницима и здравој храни градили смо поверење и позитивну климу

и јачали везе породице и вртића. До сада је кроз подршку Црвеног крста прошло више од 300 деце из сеоских средина и веома смо поносни на резултате деце које су деца постигла, између осталог, прваци у шаху, регионални прваци у историји, физици, математици. Нашим највећим успехом сматрамо, отварање нових 16 група у сеоским месним заједницама града Смедерева од стране ПУ "Наша радост" у сарадњи са локалном самоуправом града Смедерева, а по узору на мешовите групе у Дому Црвеног крста у Малој Крсни.

Црвени крст Сомбор

Од малог предшколца до успешног студента

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 47

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 32

Социјализација деце ромске националности, едукација родитеља о неопходности образовања деце у предшколским и школским установама, припрема деце за школу, промоција здравља, развијање толеранције међу припадницима различитих етничких, полних и социјалних група су неки од циљева којима смо тежили у оквиру овог пројекта. Захваљујући ангажовању свих учесника у пројекту, сматрамо да су наши циљеви остварени. Компонента "Подршка ромској деци и деци

из осетљивих група у образовању", потпуно је оправдао своје постојање кроз припрему деце и родитеља за предшколско и школско образовање. У односу на 2001. годину када је упис деце у предшколску установу био од 7% до 10%, сада тај проценат прелази 95% у односу на број деце у ромском насељу. Други показатељ је изванредан успех који деца ромске националности постижу у основном и средњошколском образовању, као и упис корисника програма из Бачког Моноштора на факултете. Међу многобројном децом издојили бисмо Ренатину и Ђорђетову причу. Петровић Рената је похађала активности подршке за укључивање у предшколску установу, од своје треће године. Мајка ју је доводила свакодневно како би се што лакше социјализовала и научила српски језик. Волела је највише да се игра са луткама и да разгледа сликовнице. Рената је била повучено дете, али временом се све више „отварала“ према другој деци и васпитачима. Касније у припремној предшколској групи се и даље развија њена склоност и љубав ка сликовницама, књигама и учењу. Од велике помоћи било је њено редовно долажење на активности нашег програма подршке јер је српски језик врло

добро савладала и са лакоћом се укључивала у игре и активности у вртићу. Приче је слушала са великом пажњом. Када је кренула у основну школу, често је долазила у простор у ком су се реализовале активности програма и присећала се лепих тренутака које је овде доживела: разних игара, активности, излета. У школи је била одличан ђак и са лакоћом је уписала Средњу пољопривредну школу, али то није било оно што је Рената највише желела. Као вредан ђак успела је да упише факултет који је желела – Филозофски факултет – смер: Српски језик и лингвистика. Тренутно, успешно похађа трећу годину студија. Интересантна је чињеница да као мала девојчица, Рената није знала српски језик већ само ромски. Ђорђе Петровић је баш попут Ренате волео и редовно долазио на активности. Највише је волео да црта. Цртежи су му увек били веселих боја и са пуно детаља. Боравком на активностима, као дете је стицао културно – хигијенске навике, учио српски језик и усавршавао развој вештина које је већ поседовао. Ђорђе је након средње школе уписао Високу туристичку школу. Рената и Ђорђе, нису једина деца ромске националности која су уписала факултете, односно која су наставила своје школовање након средње школе, ту су и Дајана, некада сићушна девојчица, а сада девојка са завршеном Високом медицинском школом на смеру педијатрија, Иван који је одувек маштао да заједно са својим васпитачима учи нову децу како да буду вредни и паметни, своје снове успео је да оствари када је успешно завршио Педагошку академију на смеру васпитач, затим Балог Перица сада је на првој години правног факултета и многи други.

Рад са децом која су похађала активности Заједничког програма континуирано се наставља кроз осмогодишње образовање, укључивањем деце и младих у друге активности Црвеног крста кроз рад са омладином. Од изузетног значаја је Летња школа Црвеног крста Србије коју деца, годинама уназад,

похађају у Баошићима, Међународна летња школа Црвеног крста Сомбор у чијој реализацији учествују млади ромске националности, као и сарадња са другим организацијама у региону. Током лета 2016. године, писањем заједничких пројеката, обезбедили смо боравак 20 младих (од тога 11 младих ромске националности – бивших полазника активности Заједничког програма) узраста од 17 до 23 године у Рогозници – Република Хрватска, док је у 2017. години 8 младих имало прилику са учествује у омладинској размени у Новом Винодолском. У обе размене учесници су били из различитих средина, с различитим животним причама, одрасли у различитим културама и с различитим економским ситуацијама, али спојила их је жеља за стицањем пријатељстава те за учењем и забавом. Управо су на тај начин биле осмишљене све активности и радионице на самој размени – да им се омогући стицање додатних знања и вештина кроз неформалан рад, дружење и забаву. Осим стечених различитих животних, социјалних и комуникацијских вештина важних за

успех на тржишту рада, млади су ојачали своје самопоуздање, свеснији су својих могућности, развили су свест о важности активног укључивања у заједницу.

Црвени крст Стари град

Укључивање деце и младих са сметњама у развоју у активности Црвеног крста

Почетак реализације: 2014.

Циљна група: социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 40

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 14

Црвени крст Стари град почео је са реализацијом програма "Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју" у октобру 2014. године. Програм се реализује са корисницима у оквиру школског система и са корисницима ван школског система. Кориснике програма чине ученици четвртог разреда ОШ "Драган Ковачевић" и чланови Удружења за помоћ особама са сметњама у развоју Стари град – "Живимо заједно". Рад се одвија у две одвојене групе који поред едукованих младих волонтера Црвеног крста спроводе и прате

дефектолози, социјални радници, просветни радници и запослени у секретаријату Црвеног крста Стари град. Приликом реализације програма "Помоћ деци и младим особама са сметњама у развоју" запослени и волонтери Црвеног крста Стари град настојали су да кориснике програма укључе и у друге области рада Црвеног крста чиме су деца и млади у потпуности били укључени у реализацију активности наше организације као што су прва помоћ, програм Промоција хуманих вредности, Борба против трговине људима, Смањење ризика од елементарних непогода и других опасности у локалној заједници. Корисници програма су активно учествовали у акцијама као што су "Трка за срећније детињство", квиз "Шта знаш о Црвеном крсту", конкурс "Крв живот значи", Безбедност деце у саобраћају и сл.

Реализација активности

Црвеног крста са децом и младима са сметњама у развоју је допринела едукацији корисника програма основним вештинама пружања прве помоћи, информисаношћу о основним правилима понашања у саобраћају и значењу саобраћајних знакова у оквиру акције безбедност деце у саобраћају, едукацији о ненасилној комуникацији у оквиру радионица из програма "Промоција хуманих вредности", предочене су им мере опреза у свакодневном понашању у оквиру програма

борба против трговине људима, научени су да поступају у случају различитих незгода у оквиру програма Смањење ризика од елементарних непогода и других опасности у локалној заједници. Сваке године екипа прве помоћи удружења "Живимо Заједно" учествује на такмичењима прве помоћи од општинског до државног нивоа. Ово је значајан мотивациони фактор за децу и младе да наставе са учењем ових животно важних вештина. Значај оваквих видова едукације деце и младим са сметњама у развоју нарочито у вештинама прве помоћи се види на примеру једног од чланова удружења "Живимо Заједно" који ради као продавац часописа ЛицеУЛице. Током свог радног дана он је био у прилици да усвојена знања и вештине примени тако што је помогао једном суграђанину указивањем основних мера прве помоћи и усмеравањем повређене особе да се јави лекару.

Црвени крст Свилајнац

Развијање практичних вештина

Почетак реализације: 2007.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 30

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 13

У помоћ којих су деца склапала одређене предмете и фигуре. У овом раду им је значајну подршку пружао наставник техничког образовања који их је кроз овај процес водио. Деца су заједно са наставником правила различите фигуре, склапала различите моделе од готових компонената тако што су користила своју машту, своје идеје и већ стечена знања из различитих области. Примена наученог из области друштвених наука су деца користила током различитих екскурзија и посета који је Црвени крст организовао током имплементације Заједничког програма. Своја знања су деца могла да провере током посете природњачком музеју, археолошким налазиштима, позоришту, изложбама, културним и историјским значајним местима у Србији. Овакав приступ у раду са децом из осетљивих група се

Црвени крст Свилајнац је у оквиру *Заједничког програма за инклузију* спроводио активности подршке ромској деци и деци из осетљивих група која су укључена у образовни систем. Рад се огледао у подршци у изради домаћих задатака као и у помоћи у савладавању критичних предмета. Значајно је споменути да је овај рад оплемењен активностима које су омогућавале да деца на практичан начин приказу усвојена знања. Један од тих начина је и употреба различитих предмета и компоненти

показао као изузетни значајан, са резултатима који су били видљиви у самом приступу деци учењу и испуњавању школских обавеза. Примењујући научено кроз различите пројекте и стављањем знања у функцију у циљу сналажења и превазилажења проблемских ситуација је имало мотивациони ефекат на децу и подстицало њихову машту и радозналост, али исто тако и промишљање о будућем занимању.

Црвени крст Трстеник

Активности промоције здравља и здравих стилова живота

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 32

Црвени крст Трстеник, током задњих неколико година, у оквиру Заједничког програма за инклузију компонента "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању", са корисницима поред подршке за укључивање у образовање, спроводи и активности промоције здравља и здравих стилова живота. У сарадњи са стоматолошком службом Дома здравља Трстеник направљен је план превенције болести уста и зуба и редовних систематских прегледа деце која су

укључена у активности Заједничког програма за инклузију. За већину деце за коју је то био први пут да посете стоматолога је отворен здравствени картон. Током редовних посета стоматологу деца су контролисала здравље зуба, а где је било потребно деци су лечени зуби. При свакој посети стоматолошкој служби, деца су учествовала и на предавањима о начинима одржавања хигијене уста и зуба и важности ихране на здравље зуба. Након посета стоматолошкој служби, Црвени крст је у наредних неколико сусрета организовао различите активности које су посвећене промоцији здравља која је подразумевала разговоре о здравим зубима, физичкој активности, здравој храни и сл. На овај начин допринели смо умањењу страха код деце од стоматолога и утицали на развијање навике редовног одржавања хигијене уста и зуба и посете стоматологу. Значајно је истаћи да су деца врло позитивно реаговала на радионице о здрављу које

су се организовале у Црвеном крсту, пре свега јер су на креативан начин стицали знања о здрављу, али и имали прилику да та знања прикажу у практичном смислу кроз радионице припреме здравих оброка и напитака као и начина на који би они говорили о здрављу својим вршњацима у школи.

Црвени крст Тутин

Подршка партнера у локалној заједници интерно расељеним породицама

Почетак реализације: 2005.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 15

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 6

Црвени крст Тутин компоненту "Подршка ромској деци и деци из осетљивих група у образовању" реализује од 2005. године. Корисници Заједничког програма за инклузију махом су биле ромске породице које су имале и данас имају статус интерно расељених лица. Партнери у реализацији су били Центар за социјални рад, Дом здравља, Предшколска установа Хабиба Сточевић као и невладине организације „Прагис“ која је у сарадњи са Црвеним крстом Тутин посредовала у изради личних докумената корисника. Како би што боље помогли деци да се привикну на нову средину и окружење волонтери Црвеног крста су реализовали низ активности, а у сарадњи са предшколском установом организоване су *Игра без граница* како би се деца што боље упознала. Кроз даљу сарадњу Црвени крст и Предшколска установа организовали су међусобне посете које су допринеле приближавању и дружењу интерно расељене деце и њихових вршњака, што је био врло важан корак за њихово укључивање у предшколску установу. Упоредо са активностима које су имале за циљ укључивање деце Црвени крст Тутин је организовао здравствено-превентивне радионице за родитеље. У сарадњи са Домом здравља родитељима су омогућени периодични општи здравствени прегледи, али и специјалистички и стоматолошки. Породице чија су деца била укључена у Заједнички програм за инклузију су активно учествовала у пројекту *Контрола туберкулозе у Србији*

где им је током трајања пројекта омогућен преглед и контрола здравља у пулмолошкој служби Дома здравља Тутин.

Активности у оквиру Заједничког програма за инклузију су код младих који су се укључивали у рад са децом допринеле изградњи солидарности и разумевања деце и породица из осетљивих група, што је било видљиво кроз организовање акција помоћи деци у одећи, обући, школском прибору и играчкама. Све ово је само ојачало поверење и однос корисника и организације Црвеног крста.

Црвени крст Велика Плана

Активности са децом из хранитељских породица

Почетак реализације: 2002.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом, деца из хранитељских породица

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 50

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 35

Заједнички програм за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група се у Црвеном крсту Велика Плана спроводи од 2002. године са децом и младима са сметњама у развоју, а од 2009. године са ромском децом и децом из осетљивих група. Активности се спроводе у сарадњи са Центром за породични смештај и усвојење деце у Милошевцу, предшколском установом, основном школом, Домом здравља, Центром за социјални рад и удружењем “Воља за животом”. Изузетно значајан партнер у реализацији ових активности су и хранитељске породице из који је већина деце која су учествовала у

активностим долазила. Активности са децом су пре свега биле усмерене на развој вештина неопходних за укључивање у образовни систем и обезбеђивање редовности похађања школе, док је рад са хранитељима био усмерен на развијање неопходних знања и вештина које могу да допринесу подршци деци у развоју и образовању.

Активности са хранитељима су реализоване заједнички од стране Центра за породични смештај и усвојење деце и Црвеног крста Велика Плана. При Центру за породични смештај и усвојење деце већ десет

година активан је Клуб хранитеља. Чланови Клуба се окупљају два пута месечно уз присуство око 50 чланова. Управо ово окупљање хранитеља се користи за радионице, саветовања, предавања које спроводе едуковани волонтери Црвеног крста који су здравствени радници, психолози, правници, социјални радници. Теме које су се реализовале су биле у складу са потребама хранитељских породица које су они на сваком сусрету имали прилику да истакну. Теме су варирале од подршке здравственој нези деце, раном развоју, образовању, али и практични савети као што су остваривање различитих права из домена социјалне и здравствене заштите, учење вештина прве помоћи и сл. Отварањем могућности за утицај на одабир тема које су се презентоване хранитељским породицама су допринеле изузетној мотивацији самих учесника и изузетној посећености и активном учешћу.

Црвени крст Врање

Усвајање вештина потребних у свакодневном животу

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 15

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 15

Црвени крст Врање реализује активности у оквиру Заједничког програма за инклузију компоненте "Подршка деци и младима са сметњама у развоју и инвалидитетом" од маја 2004. године у сарадњи са Међуопштинским удружењем за помоћ ментално недовољно развијених особа у Врању. Активностима на годишњем нивоу је било обухваћено од 15 до 25 особа са сметњама у развоју ван образовног система. Црвени крст је у оквиру пројекта пре свега пружао подршку

удружењу у реализацији активности кроз обезбеђивање дидактичких средстава, освежења и оброка током активности. Иако је директан рад са особама са сметњама у развоју био усмерен на креативне и радно окупационе активности у оквиру Дневног центра, волонтери Црвеног крста у сарадњи са удружењем су подстицали реализацију активности ван просторија Центра. Активности које се реализовале на различитим локацијама у граду или ван града су доприносиле усвајању вештина потребних у свакодневном животу, као што је сналажење у продавници, у Дому здравља, у јавним превозу, али и оријентација у локалној заједници. Ове активности где су корисници имали прилику да увежбавају свакодневне рутине су имале за циљ осамостаљивање корисника, али и охрабривање родитеља да млади могу да се у одређеним свакодневним активностима осамостале.

Значајну улогу у реализацији ових активности су имали волонтери коју су кроз индивидуални приступ подржавали кориснике.

Црвени крст Врбас

Црвени крст као партнер у пројекту "Друга шанса"

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом
Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 80

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 40

Црвени крст Врбас је активности Заједничког програма за инклузију реализовао у оквиру обе компоненте пројекта подржавајући укључивање у образовни систем ромске деце и деце из осетљивих група и подржавајући укључивање младих са сметњама у развоју у локалну заједницу. Све активности су реализоване у сарадњи са васпитно-образовним установама и удружењима особа са сметњама у развоју. Партнерства су посебно истакнута на инфо сесијама које смо одржавали једном годишње током реализације пројекта на којима се дискутовало о

актуелним темама у области подршке деце и младих из осетљивих група, али и мера подршке које постоје на локалном нивоу и како овим мерама обухватити све којима је подршка потребна. Управо ове инфо сесије су доприносиле размени искустава и добре праксе на локалном нивоу и омогућавале стварање значајних партнерстава у корист деце и младих из осетљивих група. Ове активности су биле и прилика за евалуацију нашег рада у оквиру Заједничког програма за инклузију, сакупљање сугестија стручних радника и просветних радника из васпитно-образовних установа које похађају наши корисници. Управо ове размене су допринеле стварању партнерстава у оквиру пројекта "Друга шанса" који је реализовала школа "20.октобар". Црвени крст је као партнерска организација пружао подршку корисницима који су похађали програм "Друга шанса", а који

су били родитељи деце која су похађала програм подршке Црвеног крста. Ово је допринело сарадњи на нивоу родитељ –дете у изради домаћих задатака и доласка и родитеља и деце на кативности подршке у изради домаћих задатака које смо реализовали, допринесећи побољшању успеха родитеља у школи и завршетку образовања. Родитељи су послужили као узор својој деци показујући да се уз континуиран рад на школском задацима постиже успех. Пројекат "Друга шанса" је у школи "20.октобар" препознат као врло значајан те је постао редовна активност коју финансира локална самоуправа. Ово је допринело да се сарадња са нашом организацијом настави и квалитетно унапређује, јер је школа препознала могућност за укључивање осталих корисника програма Црвеног крста (нпр. програм Народне кухиње) у школу.

Црвени крст Вршац

Превентивни здравствени прегледи за родитеље

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 25

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 15

самим тим веома ретко воде своју децу. Активности са родитељима смо у наредном периоду управо посветили подизању свести родитеља о значају превентивних здравствених прегледа. У сарадњи са Домом здравља смо организовали превентивне здравствене прегледе који обухватају мерење висине и тежине, проверу крвног притиска, нивоа шећера у крви, холестерола и триглицерида, стоматолошки преглед, као и савете лекара. По потреби неки од корисника су упућивани на даље детаљније прегледе и лечења у Дому здравља. Ови прегледи су увек били праћени различитим предавањима који су били у складу са актуелним сезонским здравственим проблемима и мерама заштите и оним темама значајним за унапређивање здравља и здравих стилова живота деце и породице. Основни циљ ових активности је био да поред подршке

здравственом стању родитеља кроз превентивне прегледе допринесемо стицању вештина и знања родитеља о бризи о здрављу своје деце. Ове активности су биле изузетно добро прихваћене и посећене од стране родитеља и доприносиле су зближавању како корисника и организације Црвеног крста тако и осетљивих група и здравственог система у Вршцу.

Заједнички програм за инклузију се у Вршцу реализовао у виду подршке ромској деци и деци из осетљивих група за укључивање у образовни систем. Активности су реализоване са децом која су укључена у образовни систем у виду подршке у учењу и изради домаћих задатака. Рад је био подржан и редовним радионицама организованим за родитеље ове деце. На једној од тих сусрета смо установили да родитељи не иду или веома ретко одлазе на здравствене превентивне прегледе и

Црвени крст Зајечар

Међународна спортска манифестација за децу и младе из осетљивих група

Почетак реализације: 2003.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 90

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 60

Црвени крст Зајечар у сарадњи са удружењем "Добро дрво", са којим је потписао споразум о партнерству 2014. године, традиционално сваке године организује међународне спортске манифестације. У овим активностима учествују деца корисника народне кухиње, деца обухваћена Заједничким програмом за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група, сарадници из удружења особа са инвалидитетом из Зајечара и дневног боравка за децу ометену у развоју "Облутак" и особе са инвалидитетом из Видина, Румунија. Сусрети се

спроводе наизменично у Зајечару и Видину. Први међународни сусрети одржани су 2014. године у Видину. Наредне године Црвени крст Зајечар и град Зајечар био је домаћин и организатор међународних сусрета на Поповој плажи у Зајечару. Учесници су се такмичили у следећим

дисциплинама као што су шах, риболов, мини голф и пикадо. Деца узраста од три до пет година и узраста од И до ИВ разреда такмичила су се у обарању чуњева, савладавању препрека и сл. Једна група деце учествовала је у осликавању радова на задату тему "Мој град" које су касније и сами уручивали учесницима као награду за остварени пласман.

Препознавши добре резултате из спроведених акција, упознавање деце, међусобно дружење, развијање спорског духа Црвени крст Зајечар је свих ових година наставио са овом традицијом и спровођењем ових активности. У марту 2016. године Црвени крст Зајечар је организовао још једну активност у оквиру међународне сарадње града Зајечара и Видина. У циљу културолошке размене и прилике да се размени добра пракса, у Зајечару је организован међународни сусрет са Центром за социјалну интеграцију из Видина. Организовани програм је обухватио промоцију Заједничког програма за инклузију, компоненте "Помоћ деци и младима са сметњама у развоју", промоцију српске културе и традиције, као и јачање новоформиране групе за подршку деце корисника програма народне кухиње и деце из осетљивих група.

Црвени крст Зрењанин

Инклузивни камп - Чардак

Почетак реализације: 2004.

Циљна група: ромска деца, социјално угрожена деца, деца и млади са сметњама у развоју и инвалидитетом

Бр. обухваћене деце у једногодишњем циклусу: 20

Бр. обухваћених чланова породице у једногодишњем циклусу: 35

Црвени крст Зрењанин активности са децом из осетљивих група започео је 2004. године. Од 2010. године Заједнички програм за инклузију, компонента "Помоћ деци и младима са сметњама у развоју" реализује са Основном и средњом школом "9. мај" из Зрењанина. Током година стални партнери Црвеном крсту Зрењанин у остваривању циљева програма су и Удружење МНРО "Сунцокрет", Спортски савез града Зрењанина и Карате клуб "Зрењанин". Међу активностима које спроводимо заједно су и организација

Мини олимпијаде за децу са инвалидитетом која се одржава десет година у Зрењанину, а на којој учествују удружења МНРО са територије Војводине. Последње две године Мини олимпијада се организује на истој локацији у истом дану када и традиционална активност Црвеног крста "Трка за срећније детињство" те сви учесници Мини олимпијаде имају част да учешћем са волонтерима у почасној трци отворе манифестацију "Трка за срећније детињство". Годинама уназад, током редовних активности за кориснике компоненте "Помоћ деци и младима са сметњама у развоју" организујемо

презентације различитих спортова и посете спортским клубовима у граду. Из тих видова сарадње је произашла и сарадња на пројекту Инклузивног кампа Чардак. Десет година уназад, на Делиблатској Пешчари у ШРЦ "Чардак" одржава се инклузивни камп - Чардак. Камп су уз помоћ Владе Републике Србије - Министарства за рад и социјалну политику

и Града Зрењанина организовали Удружење МНРО "Сунцокрет" као носилац пројекта и Карате клуб "Зрењанин" као партнер. Почев од пре пет година и Црвени крст Зрењанин се укључује у реализацију инклузивног кампа као један од партнера поред Спортског клуба за децу и омладину са сметњама у развоју "Хенди спорт", Специјалистичке ординације медицине спорта "Спортрехамедица" и Школице спорта "Чигра". Примарни циљ оваквог вида сарадње је укључивање особа са сметњама у развоју у спортско-рекреативно-едукативне активности уз

успостављање интеракције са децом и младима из вршњачке популације. На кампу су посебно наглашени, солидарност, толеранција и заједничке активности. Заједнички тренинзи каратеа, дружења, учествовање у разним активностима и радионицама са особама са сметњама у развоју,

брзо стварају осећаје заједништва, припадности и равноправности, а водили су их волонтери МНРО удружења и Црвеног крста Зрењанин. Осим активности које спровode волонтери, Црвени крст Зрењанин, захваљујући средствима за подршку из програма, камп помаже и опрема материјалом неопходним за реализацију радионица. Рачунајући и ову, десету јубиларну годину кроз програм инклузивних кампова прошло је више од

50 деце и младих са сметњама у развоју, преко 500 спортиста и преко 20 волонтера. Одржано је преко 60 спортских радионица и радионица вештина. Сарадња Црвеног крста Зрењанин са Удружењем за помоћ МНРО "Сунцокрет" и Карате клубом "Зрењанин" су позитиван пример удруживања и међусобне сарадње на овим просторима која траје дужи низ година и то веома успешно, на задовољство деце и родитеља. Овакав вид партнерства отвара врата ка новим идејама и заједничким пројектима посебно уз велико разумевање и значајну подршку коју имамо од Градске управе града Зрењанина, која је препознала значај и квалитет активности које реализујемо у локалној заједници.